

Nitel Sosyal Bilimler/Qualitative Social Sciences

Yıl:2026, Cilt:8 Sayı:1
Year:2026, Vol:8 Issue:1

<https://doi.org/10.47105/nsb.1924289>

Makale Türü/Article Type: *Araştırma/Research*

Atıf/Citation: Erdem, H. (2026). Türkiye’de dijital adalet talebi ve kurumsal meşruiyet krizi: İpek Er/Musa Orhan davası üzerine nitel bir inceleme. *Nitel Sosyal Bilimler*, 8(1), 184-211. <https://doi.org/10.47105/nsb.1924289>

Türkiye’de Dijital Adalet Talebi ve Kurumsal Meşruiyet Krizi: İpek Er/Musa Orhan Davası Üzerine Nitel Bir İnceleme

^aHatice Erdem¹

^a Doktora Öğrencisi, Sosyoloji Bölümü, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Türkiye’de dijital adalet talebinin çevrimiçi öfkenin kendiliğinden bir taşkınlığı olarak değil, hukukun kamu vicdanı ile mevzuat arasındaki dengeyi kurmakta zorlandığı anlarda oluşan kurumsal boşluğun dijital kamusal alandaki yapısal bir tezahürü olarak nasıl ortaya çıktığını incelemektedir. Araştırma, İpek Er/Musa Orhan davası etrafında X platformunda dolaşıma giren #İpekErİçinAdalet ve #MusaOrhanTutuklansın etiketleri altında üretilen söylemleri karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Ağustos 2020 ile Nisan 2023 tarihleri arasında paylaşılan tweetler arasından amaçlı örnekleme ile seçilen toplam 286 tweet, refleksif tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular, dijital adalet talebinin homojen bir “dijital öfke” kategorisine indirgenemeyeceğini, kurumsal meşruiyet krizinin içinde iki farklı adalet kipine ayrıştığını göstermektedir. #İpekErİçinAdalet hattında cezasızlık eleştirisi, süreç şeffaflığı, duruşma takibi ve kurumsal/prosedürel adalet talebi daha görünür hale gelirken, #MusaOrhanTutuklansın hattında daha kısa, buyurgan ve cezalandırıcı bir söylem yoğunlaşmaktadır. Çalışma, bu farklılaşmayı post-demokrasi, kurumsal boşluk, liminalite, duyuşsal kamular ve dromoloji kavramları ekseninde tartışmaktadır. Sonuç olarak, dijital infaz, hukukun bütünüyle yerini alan bir adalet mekanizması değil, hukuki meşruiyetin ikna üretmekte zorlandığı bağlamlarda hız, görünürlük ve duygulanımsal yoğunluk üzerinden işleyen liminal bir protez hukuk pratiği olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu yönüyle çalışma, hukuk sosyolojisi ve dijital kültür literatürüne Türkiye bağlamından özgün bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: post-demokrasi, dijital infaz, kurumsal boşluk, duyuşsal kamular, liminalite, protez hukuk

Digital Demand for Justice and the Crisis of Institutional Legitimacy in Türkiye: A Qualitative Study on the İpek Er/Musa Orhan Case

Extended Summary

This study examines the digital demand for justice in Türkiye as a structural response to a crisis of institutional legitimacy rather than as a spontaneous eruption of online outrage. It focuses on the İpek Er/Musa Orhan case, in which the perceived distance between the formal operation of legal institutions and public expectations of justice generated intense digital mobilization. The study asks how justice discourse is constructed in the digital public sphere when legal and institutional mechanisms fail to produce a publicly persuasive response. Comparing two hashtags on X, #İpekErİçinAdalet (Justice for İpek Er) and #MusaOrhanTutuklansın (Arrest Musa Orhan), it treats them not as interchangeable expressions of anger but as distinct modes of public judgment and political demand.

The theoretical framework combines four complementary perspectives. Post-democracy explains the structural erosion of institutional authority and the widening gap between formal legality and public perceptions of justice. Liminality clarifies the ambiguous normative space in which official judgment remains incomplete while public judgment is rapidly produced. The affective publics perspective explains the circulation of grief, anger, disgust, urgency, and solidarity as forces that organize collective attention. Platformed publicness highlights how repetition, visibility, connectivity, and speed shape the circulation of punitive demands. Together, these perspectives conceptualize digital punishment as a contradictory socio-technical practice that may expose institutional failures and amplify marginalized claims yet may also weaken procedural safeguards and transform accusation into premature moral certainty.

The study adopts a qualitative case-study design. Following purposive case selection, the corpus comprises 286 tweets between August 2020 and April 2023 (93 under #İpekErİçinAdalet and 193 under #MusaOrhanTutuklansın) an unequal distribution retained because it reflects the hashtags' different temporal and discursive structures. The material was analyzed through reflexive thematic analysis, in which tweet texts, affective tones, primary targets, recurring moral repertoires, and temporal patterns were interpreted comparatively. Profile and emotion fields served only as descriptive indicators, while themes were developed through contextual and iterative interpretation. Public posts were anonymized.

The findings demonstrate that digital justice cannot be reduced to a single category of "online outrage"; the two hashtags generated different moral economies and affective orientations. In the #İpekErİçinAdalet discourse, anger was more frequently combined with grief, empathy, criticism of impunity, and monitoring of the judicial process; this predominantly victim-centered line directed much of its criticism toward judicial procedures and institutional actors. In the #MusaOrhanTutuklansın discourse, by contrast, anger was concentrated more directly on the accused and took the form of short, imperative, and punitive statements, with disgust, moral exclusion, and calls for immediate arrest more visible. The first hashtag thus tended to construct justice through sustained institutional critique, the second through urgency, visibility, and a performative demand for punishment.

The target analysis reinforces this distinction. Judicial and procedural actors constituted the primary target in 54.8% of the #İpekErİçinAdalet tweets, whereas the accused individual was the primary target in 44.6% of the #MusaOrhanTutuklansın tweets. Moreover, 31.1% of the latter corpus consisted substantially of hashtag

performance, repetition, or minimal textual content, indicating that visibility itself functioned as a form of pressure. Anger or disapproval was prominent in both lines, but grief was relatively more visible in the victim-centered hashtag and disgust considerably more prominent in the arrest-oriented one. These patterns show that emotions do not merely accompany digital justice claims; they help determine whom the public addresses and what sanction is imagined.

Temporal analysis reveals a distinction: of the 193 tweets under #MusaOrhanTutuklansın, 85.5% appeared in August 2020. Within the twenty-four-hour peak window on 26 August 2020, 38.6% were posted in the first hour and 48.5% between the first and fourth hours, with only 12.9% during the remaining twenty hours. This temporal pattern indicates a dromological concentration: digital judgment was produced through acceleration, simultaneity, repetition, and rapidly expanding visibility rather than extended deliberation. The temporal rationality of legal procedure -waiting, evidence, argumentation, and review- was compressed by the platform logic of immediate reaction, though the rapid decline after the peak also demonstrates the episodic and fragile character of digital mobilization.

The study concludes that digital punishment neither fully replaces law nor remains external to it. It operates as a liminal form of “prosthetic law” that becomes active when legal institutions struggle to secure public confidence and legitimacy. Digital publics expose institutional gaps and sometimes pressure legal processes, but they cannot reproduce the procedural guarantees, proportionality, and evidentiary standards of formal law; digital punishment therefore has a pharmakon-like duality, functioning simultaneously as remedy and harm. It contributes to the sociology of law by showing how institutional legitimacy crises are experienced through everyday digital justice language; to digital culture studies by demonstrating that speed and visibility shape the form of public judgment; and to scholarship on Türkiye by revealing that different hashtags surrounding the same case can produce internally differentiated modes of justice. Future research should compare similar cases across platforms and examine silent users, closed groups, and cross-platform circulation.

Keywords: post-democracy, digital punishment, institutional void, affective publics, liminality, prosthetic law

Giriş

Modern demokratik hukuk devleti, meşruiyetini şiddet tekeli kadar cezalandırma yetkisini rasyonel, öngörülebilir ve usule bağlı mekanizmalar içinde işletme kapasitesinden alır. Ancak içinde bulunduğumuz tarihsel moment, Colin Crouch'un post-demokrasi olarak adlandırdığı bir dönüşüme işaret etmektedir. Bu dönüşümde kurumlar biçimsel varlıklarını korurken işlevsel kapasitelerinde, siyasal enerjilerinde ve yurttaş nezdindeki ahlaki otoritelerinde belirgin bir aşınma yaşanmaktadır (Crouch, 2020). Hukukun toplumsal vicdanı tatmin edecek sürat ve hakkaniyetle işlemediği, usulün adalet duygusunu ikna etmekte zorlandığı anlarda ortaya çıkan kurumsal boşluk, adalet arayışının yer değiştirmesine yol açmaktadır. Günümüzde bu yer değiştirmenin en görünür sahalarından biri dijital kamusal alandır.

Bu çalışma, söz konusu yer değiştirmeyi Türkiye'nin yakın dönemindeki kurumsal meşruiyet krizini somutlaştıran emsal vakalardan biri olan İpek Er/Musa Orhan davası üzerinden incelemektedir. Çalışmanın araştırma sorusu şudur: Hukuki ve kurumsal mekanizmaların toplumsal adalet talebini ikna edici biçimde karşılayamadığı bir bağlamda, dijital kamusal alanda dolaşıma giren adalet söylemi nasıl kurulmaktadır? Daha somut düzeyde, X platformunda #İpekErİçinAdalet ve #MusaOrhanTutuklansın etiketleri altında üretilen söylemlerin hangi duygulanımsal, söylemsel ve siyasal mantıklar içinde şekillendiği araştırılmaktadır. Çalışmanın temel iddiası, dijital infazın çevrimiçi öfkenin taşkın bir biçimine ya da demokratik katılımın yeni bir repertuarına indirgenemeyeceğidir; bu pratik, kurumsal meşruiyet krizinin derinleştiği post-demokratik bağlamda, hukukun bıraktığı boşluk içinde doğan çelişkili ve liminal bir adalet kipi olarak ele alınmaktadır.

İptal kültürü ve dijital linç pratiklerini popüler tartışmalardaki gibi ifade özgürlüğü, aşırı duyarlılık ya da politik doğruculuk başlıklarıyla ele almak analitik açıdan daraltıcıdır. En yalın tanımıyla iptal etme, "bir kişi ya da kuruma verilen kamusal desteğin, özellikle sosyal medya aracılığıyla geri çekilmesi" pratiğine işaret eder; ancak bu tanım, olgunun sosyopolitik yoğunluğunu açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Romano (2020) iptal kültürünün tarihsel kökenlerini 1950'ler ve 1960'larda Afrika kökenli Amerikalıların sivil haklar mücadelesi içinde geliştirdikleri boykot ve kamusal teşhir stratejilerine kadar geri götürmektedir. Bu çerçevede iptal kültürü, hukuki ve kurumsal mekanizmaların erişemediği ya da müdahale etmekte isteksiz kaldığı iktidar odaklarını kolektif biçimde hesap vermeye zorlayan dijital bir yaptırım repertuarı olarak da düşünülebilmektedir (Bouvier, 2020; Owens, 2023).

Ne var ki bu repertuar, hukukun usuli güvencelerinden ve orantılılık ilkesinden yoksun olduğu ölçüde, bir adalet mekanizması olmaktan çıkıp duygulanımsal bir cezalandırma rejimine dönüşebilmektedir. Literatür, iptal kültürünün bir yandan cinsel şiddet, ırkçılık ve emek sömürüsü gibi sistematik eşitsizlikleri, #MeToo hareketinde Harvey Weinstein örneğinde olduğu gibi kamusal gündeme taşıyarak uzun süre cezasız kalan eylemlerin ifşa edilmesini mümkün kıldığını (Howie vd., 2023), öte yandan kalıcı ve dönüştürücü bir toplumsal adalet üretip üretmediği konusunda ciddi belirsizlikler taşıdığını göstermektedir (Hassan, 2021). Bu çalışmada dijital infaz, ne kendiliğinden ilerici bir adalet pratiği ne de basit bir linç refleksi olarak değil; hukukun yarattığı boşlukta filizlenen,

hesap sorma arzusu ile ahlaki yıkım potansiyelini aynı anda taşıyan, yapısal olarak çelişkili bir toplumsal tepki biçimi olarak ele alınmaktadır.

İpek Er/Musa Orhan davası bu çelişkiyi somutlaştıran güçlü bir örnek sunar. Cinsel saldırı suçlamasıyla yargılanan Musa Orhan'ın tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılması, konvansiyonel hukukun kararı ile toplumsal adalet beklentisi arasında derin bir yarıma yaratmıştır. Bu yarıma dijital alanda yalnızca genel bir öfke üretmemiş, aynı zamanda iki farklı adalet söyleminin dolaşıma girmesine de yol açmıştır. Bir yanda #İpekErİçinAdalet, mağdur-merkezli, süreci izleyen, cezasızlığı ve kurumsal işleyişi hedef alan daha geniş bir adalet talebini ortaya çıkarmıştır. Diğer yanda #MusaOrhanTutuklansın, fail-merkezli, doğrudan tutuklama buyruğuna dayanan, daha kısa devreli ve daha cezalandırıcı bir çağrı işlevi görmüştür. Bu ayırım önemlidir; çünkü çalışma, dijital adalet talebini tek bir yekpare “dijital öfke” kategorisine indirgemek yerine, aynı olay etrafında şekillenen farklı söylemsel kipleri ayırt etmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle dijital aktivizm, salt bir tepki ekonomisi olarak değil, adaletin kamusal olarak nasıl yeniden kurulduğuna ilişkin bir mücadele alanı olarak okunmaktadır.

Walsh'un (2020, s. 840) belirttiği gibi, sosyal medya platformları iletişimin ötesinde “toplumsal tepkinin ve ahlaki paniğin” de üretildiği teknolojik mimarilerdir; bu yeni medya ekolojisi korkuyu serbest bırakmakta, sosyal mesafeyi keskinleştirmekte ve dışlananları şeytanlaştırmak için yeni fırsatlar sunmaktadır. İpek Er vakasında karşımıza çıkan tablo tam da budur. Dershowitz'in (2020) eleştirdiği “usul güvencesi” eksikliği, dijital kalabalıklar açısından çoğu zaman bir eksiklikten çok, hukukun yavaşlığına karşı bir “hız ve kesinlik” avantajı olarak algılanmakta; iptal kültürü, hantal ve duyarsız bulunan devlet aygıtına karşı bir öz-savunma mekanizması gibi işleyebilmektedir. Ne var ki bu mekanizma, suçluyu cezalandırma iddiası taşıırken Victor Turner'ın liminalite kavramıyla açıklanabilecek belirsiz bir ara alan da yaratır: Sanık burada ne tam anlamıyla mahkûmdur ne de masumdur; dijital kamusal alanda sürekli yeniden üretilen bir infaz ritüelinin nesnesine dönüşür (Turner, 1991, s. 95).

Çalışma, İpek Er davası özelinde derlenen X verilerinden hareketle, dijital infazı modern devletin cezalandırma tekelinin aşınmasıyla görünür hâle gelen, rasyonel hukuk ile duyuşsal tepkisellik arasında sıkışmış liminal bir adalet pratiği olarak tartışmaya açmaktadır. Foucault'nun Hapishanenin Doğuşu eserinde modern öncesi cezalandırma rejimini tanımlarken başvurduğu gösteri/tören kavramı (Foucault, 1992), burada dijital linç pratiklerinin teatral ve ritüelistik doğasını vurgulamak üzere “temaşa” kavramıyla karşılanmaktadır. Bu anlamda dijital infaz, cezanın modern infaz kurumlarının kapalı duvarlarından çıkarak yeniden kamusal alanda, fakat bu kez ağsal görünürlük ve eşzamanlılık içinde icra edilmesini mümkün kılan bir süreç olarak ele alınmaktadır. Papacharissi'nin (2015) gösterdiği üzere dijital platformlar, kamusal tartışmanın yanında duygulanımsal yoğunlukların dolaşıma girdiği ve kolektif yargıların hızla kristalize olduğu ağsal kamusalıklar üretir; bu kamular çoğu zaman rasyonel müzakereden çok öfke, aciliyet ve ahlaki yoğunluk etrafında örgütlenerek hukuki sınırları bulanıklaştıran bir “hissetme siyaseti” üretmektedir (Papacharissi, 2015, s. 56-58, 115-118).

Çalışma, bu sosyo-teknik dinamikleri Türkiye bağlamında somut bir vaka üzerinden incelemek üzere nitel bir vaka çalışması deseni benimsemektedir. Veri seti, Ağustos 2020 ile Nisan 2023 tarihleri arasında X platformunda #İpekErÇinAdalet ve #MusaOrhanTutuklansın etiketleri altında dolaşıma giren tweetler arasından amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 286 tweetten (#İpekErÇinAdalet n=93; #MusaOrhanTutuklansın n=193) oluşmaktadır. Veri analizi, Braun ve Clarke'ın (2022) refleksif tematik analiz yaklaşımı doğrultusunda yürütülmüş; tweetler söylem içerikleri, duygulanımsal tonları ve hedef aktör yönelimleri bakımından karşılaştırmalı olarak çözümlenmiştir.

Çalışma, ilgili literatüre üç eksen üzerinden katkı sunmayı amaçlamaktadır. İlk olarak dijital infazı, normatif kınama-savunma ekseninin ötesinde, kurumsal meşruiyet krizi içinde doğan çelişkili bir adalet formu olarak kavramsallaştırmaktadır. İkinci olarak, aynı vaka etrafında dolaşıma giren iki farklı hashtag'in iki farklı dijital adalet kipini temsil ettiğini göstererek Türkiye bağlamında dijital aktivizmin iç farklılaşmalarını belgelemektedir. Üçüncü olarak, hukuk sosyolojisi, dijital kültür çalışmaları ve siyasal sosyoloji arasında bir kesişim kurarak dijital kamuların yalnızca tepki üretmediğini; adalet, ceza ve meşruiyet hakkındaki toplumsal tahayyülleri de yeniden kurduğunu ileri sürmektedir. Bu doğrultuda çalışma, kurumsal adaletin ikna edici bir meşruiyet üretmekte zorlandığı anlarda dijital kamuların hangi adalet dilini, hangi duygulanımsal mantıklar ve hangi hız rejimleri içinde kurduğunu araştırma problematiğinin merkezine yerleştirmektedir.

Teorik Çerçeve

Bu çalışmanın teorik çerçevesi, çağdaş adalet arayışlarının neden ve nasıl giderek dijital platformlara yöneldiğini açıklamayı amaçlayan çok katmanlı bir kurumsal mimari üzerine kuruludur. Bu çerçeve, dört temel eksen üzerinden kurulmaktadır: (i) post-demokrasi ve kurumsal meşruiyet krizi, (ii) liminalite ve normatif belirsizlik, (iii) duyuşsal kamular ve duygulanımsal yargılama, (iv) platformlu kamusal ve görünürlük rejimleri. Bu eksenler, kurumsal meşruiyetin aşınmasından dijital infaz pratiklerinin teknolojik altyapısına uzanan bütünleşik bir kavramsal hat oluşturmaktadır.

İlk eksen, kurumların biçimsel varlıklarını sürdürmelerine rağmen ikna güçlerini yitirmelerini açıklayan Colin Crouch'un (2020) post-demokrasi yaklaşımına dayanmaktadır. Bu kavramsallaştırma, çalışmada "kurumsal boşluk" olarak adlandırılan olgunun yapısal zeminini oluşturmaktadır. İkinci eksen, bu meşruiyet kaybının yarattığı askıya alınmış normatif zemini açıklamak üzere Victor Turner'ın (1991) liminalite ve communitas kavramlarına başvurmaktadır. Dijital infaz burada, resmî yargı ile kamusal yargı arasında salınan bir eşik alanı olarak ele alınmaktadır. Üçüncü eksen, bu liminal alandaki kolektif eylemin neden duygusal yoğunluklar üzerinden kurulduğunu Zizi Papacharissi'nin (2015) duyuşsal kamular yaklaşımıyla açıklamaktadır. Öfke, yas, tiksinti ve aciliyet gibi duygulanımlar burada hükme eşlik eden değil, hükmü kuran dinamikler olarak işlemektedir. Ve son olarak dördüncü eksen, bu süreçlerin gerçekleştiği teknik altyapıyı ve görünürlük rejimini açıklamak üzere José van Dijck'in (2013) bağlanabilirlik kültürü yaklaşımına dayanmaktadır. Virilio'nun (2007) dromoloji kavramı ise bu görünürlük rejiminin hız boyutunu çözümlenmeye imkân vermektedir. Bu dört eksen birlikte düşünüldüğünde dijital infaz, post-demokratik meşruiyet krizinin yapısal zemininde, liminal bir

normatif eşikte, duyuşsal kamuların kolektif mobilizasyonu içinde ve platformlu görünürlük rejimi tarafından ölçeklenen, adaletin, cezanın ve kamusalığın yeniden kurulduğu çelişkili bir sosyo-teknik pratik olarak kavranabilmektedir.

Demokrasi Sonrası: Kurumsal Meşruiyetin Aşınması ve İkna Krizi

Siyasal ve hukuki kurumların biçimsel varlıklarını sürdürmelerine rağmen toplumsal meşruiyetlerini giderek yitirmelerini açıklayan post-demokrasi yaklaşımı, bu çalışmanın teorik çerçevesinde merkezi bir konuma sahiptir (Crouch, 2020). Crouch'a göre post-demokratik evre, demokratik kurumların şeklen varlığını koruduğu, ancak siyasal karar alma süreçlerinin belirleyici gücünün bu kurumların dışına, dar elit ağlara, uzmanlık rejimlerine ve çıkar bloklarına kaydığı bir duruma işaret etmektedir. Bu dönüşüm, siyasal katılımın daralması, seçimlerin medyatik bir gösteriye dönüşmesi ve karar süreçlerinin dar elit ağların baskısı altına girmesiyle yurttaş kitlesinin pasif ve kayıtsız bir konuma indirildiği bir bağlam üretmektedir (Crouch, 2004; 2020, s. 146). Bu durum temsili mekanizmaların işlevsizleşmesiyle sınırlı kalmamakta; hakikat-sonrası tekniklerin güçlenmesiyle kamusal tartışma da süreklilik taşıyan bir denetim pratiğinden uzaklaşarak anlık tüketilen imajlara ve parçalı bir itiraz kültürüne evrilmektedir (Crouch, 2020, s. 8). Yurttaş, siyasal ve hukuki süreçlerin kurucu öznesi olmaktan çok, önceden kodlanmış siyasal işaretlere tepki veren pasif bir izleyici konumuna sürüklenmektedir (Crouch, 2020, s. 2).

Bu çalışmanın kuramsal eksenini açısından kritik nokta, post-demokrasinin temsili siyaset alanının yanı sıra hukuki meşruiyetin üretiminde de belirgin bir aşınmaya yol açmasıdır. Yargısal kararlar biçimsel olarak doğru ve pozitif hukuka uygun olsa dahi kamusal vicdan nezdinde ikna edici bulunmayabilmektedir. Usulî doğruluk toplumsal adalet duygusuna tercüme edilemediği ölçüde hukukun bağlayıcılığı sorgulanmakta ve bir meşruiyet açığı ortaya çıkmaktadır (Crouch, 2020, s. 4-6).

Habermas'ın Weberci yasallık anlayışına yönelttiği eleştiri, hukuki meşruiyet krizini kavramak açısından açıklayıcı bir kuramsal destek sunmaktadır. Habermas'a göre modern hukuk düzeninde meşruiyet, yürürlükteki kurallara fiilî itaatten ya da hukukun biçimsel geçerliliğinden türetilemez; çünkü yasallığa duyulan inanç, hukuk düzeninin zaten meşru kabul edildiği bir ön kabule dayanmakta ve yasallık kendi kendini meşrulaştıramayan döngüsel bir yapı üretmektedir (Habermas, 2001, s. 284). Norm, ahlaki-pratik gerekçelendirilmeden koptuğunda meşruiyet, içerikten çok biçimsel prosedürlere duyulan güven üzerinden üretilmeye çalışılmakta; bu usulî meşrulaştırma ise yurttaşların hukuk düzenini neden bağlayıcı kabul etmeleri gerektiği sorusunu yanıtsız bırakmaktadır.

Habermasçı gelenekte meşruiyet, salt pozitif hukuka uygunlukla sınırlı değildir; normların kamusal müzakere süreçlerinde gerekçelendirilebilir olması, karşılıklılık ve katılım ilkeleriyle desteklenmesi beklenmektedir (Habermas, 2001, s. 285). Bu beklentinin zayıflamasıyla "yasa vardır ama adalet yoktur" duygusu yaygınlaşmakta; yurttaş, kurumsal kanalları adalete erişimin aracı olarak değil, adalet talebini erteleyen teknik mekanizmalar bütünü olarak algılamaya başlamaktadır. Post-demokratik zeminde bu algı kalıcılaşmakta; hukukun biçimsel varlığı ile toplumsal adalet duygusu arasındaki mesafe derinleşmektedir.

Bu meşruiyet boşluğunda iptal kültürü ve dijital infaz pratikleri, hukukun üretmekte zorlandığı ikna alanını doldurmaya yönelik ikame mekanizmalar olarak belirmektedir. “Mahkeme yapmıyorsa biz yaparız; savcı tutuklamıyorsa sosyal medya tutuklatır” biçiminde özetlenebilecek bu mantık, bireysel öfke patlamalarından çok meşruiyet üretimindeki yapısal krizin ifadesi olarak okunmalıdır.

İpek Er/Musa Orhan örneğinde sosyal medyada dolaşıma giren öfkenin fail figürünü aşarak onu serbest bırakan ya da yeterince hızlı işlemeyen yargısal mekanizmalara yönelmesi, bu post-demokratik meşruiyet krizinin somut bir görünümüdür. Meşruiyet artık hukuki doğruluğun yanında toplumsal ikna kapasitesi üzerinden sınanmaktadır. Dijital infazı rastlantısal bir çevrimiçi taşkınlık olarak değil, kurumsal meşruiyetin aşıldığı tarihsel koşullarda beliren bir adalet semptomu olarak düşünmeyi mümkün kılan post-demokrasi kavramı, bu nedenle çalışmanın kurucu kavramsal dayanaklarından birini oluşturmaktadır.

Dijital Liminalite: Hukuki Belirsizlik, Eşik Durumu ve Anti-Yapı

Kurumsal ikna krizinin açtığı meşruiyet boşluğu, dijital kamusal alanda ortaya çıkan cezalandırma pratiklerinin normatif niteliğini kavramak açısından Victor Turner’ın liminalite kavramı aracılığıyla okunabilmektedir. Turner liminaliteyi, ritüel süreçlerde bireyin eski statüsünün çözüldüğü, yeni statüsünün ise henüz kurulmadığı, “ne burada ne de orada” olma hâliyle tanımlanan bir ara evre olarak kavramsallaştırmaktadır (Turner, 1991, s. 95); bu evre, yerleşik normların, hiyerarşilerin ve düzenleyici kuralların geçici olarak askıya alındığı bir eşik alanına işaret etmektedir. Bu çalışmada liminalite, dijital infazın hukuki statü ile kamusal hüküm arasına yerleşen belirsiz konumunu açıklamak için kullanılmaktadır.

Dijital infaz pratikleri, bu eşik mantığını süreklilik kazanmış bir biçimde yeniden üretmektedir. Suç isnadıyla karşı karşıya kalan birey, ne hukuken suçlu bulunmuş ne de toplumsal olarak masum kabul edilen bir özne konumundadır; hukuki statü henüz kesinleşmeden kamusal statü çözülmekte ve birey, sürekli dolaşıma sokulan bir ara statüye hapsedilmektedir. Liminalite kuramının açığa çıkardığı bu ara statüyü, Erving Goffman’ın damgalama kuramı, damgayı sabit bir nitelikten ziyade bir ilişki türü olarak tanımlamasıyla simgesel-kimliksel düzlemde tamamlamaktadır. Damga, bireyi “tam ve sıradan bir kişi”den “kirlenmiş, indirgenmiş” bir öznenin konumuna iten, derinden itibarsızlaştırıcı bir niteliktir (Goffman, 2014, s. 30-32). Bununla birlikte dijital infaz, Goffman’ın klasik formülasyonundan üç temel noktada ayrılmaktadır. Birincisi, damga artık yüz yüze etkileşim alanlarıyla sınırlı kalmamakta, hashtag akışları ve platform mantıkları aracılığıyla küresel ve eşzamanlı bir ölçeğe taşınmaktadır. İkincisi, Goffman’ın (2014, s. 36) belirttiği üzere damgalı birey, toplumun kimliğe dair inançlarını aynen paylaşma eğilimindedir ve iç dünyasında kendisinin de herkes gibi “normal” bir insan olduğuna, bu yüzden adilane bir şansa ve muameleye hakkı bulunduğu derinden inanır. Ne var ki, dijital ortamın hızla çoğalan, kalıcı ve performatif doğası karşısında bireyin bu adil muamele ve şans beklentisi tamamen boşa çıkmakta; dijital infazın yargısız ve orantısız yapısı bireyi, kendini savunabileceği veya “normallliğini” hissettirebileceği bir zeminden bütünüyle mahrum bırakmaktadır. Üçüncüsü, damganın kaynağı yerleşik bir stereotip değil, çoğu zaman gündelik öfke ve görünürlük arayışıyla beslenen

kamusal momentin yarattığı duyuşsal-ahlaki bir yargıdır. Bu yapı içinde birey, hakkındaki hüküm kesinleşmemiş, fakat sona da ermeyen bitimsiz bir kamusal muhakemenin nesnesi hâline gelmektedir. Böylece ara statü artık hukuki olmakla kalmayıp simgesel-kimliksel düzeyde de işleyen ve dijital kamusal alanda süregelen bir duruma dönüşmektedir.

Bireysel düzeydeki bu işleyişin yanı sıra dijital infaz, yargılayan kitlenin geçici fakat yoğun bir birliklilik ürettiği kolektif bir form içinde de dolaşıma girmektedir. Turner'ın liminal süreçlerin kolektif boyutunu açıklamak üzere geliştirdiği *communitas* kavramı, yapı ile anti-yapı arasındaki gerilimi açıklamaktadır (Turner, 1991, s. 94). *Communitas*, statülerin geçici olarak eşitlendiği, hiyerarşilerin askıya alındığı ve duygusal yoğunluğun yükseldiği bir topluluk biçimini ifade etmektedir. Ancak Turner'ın vurguladığı üzere bu eşitlikçi görünüm kalıcı değildir ve çoğu durumda kendi normlarını, sınırlarını ve dışlama mekanizmalarını üreterek yeni bir düzenleyici mantığa evrilme eğilimi taşımaktadır (Turner, 1991, s. 96-97). Dijital platformlarda belirli etiketler etrafında bir araya gelen kullanıcı kitleleri, geçici bir "dijital *communitas*" oluşturmaktadır. Farklı toplumsal statüler aynı etikette sembolik olarak eşitlenmekte, ama bu eşitlik hukuki güvencelere değil kalabalığın duygulanımsal senkronuna ve aciliyet duygusuna yaslanmaktadır. Dijital *communitas* bir yandan görünmez kılınmış deneyimlere ses vermekte, mağduriyet anlatılarını dolaşıma sokmakta ve kamusal dikkat üretmektedir. Öte yandan bağlamın silinmesi, orantısız cezalandırma, savunma hakkının fiilen askıya alınması ve masumiyet karinesinin aşınması gibi yıkıcı sonuçlar da doğurabilmektedir.

Bu çalışmada dijital kamusal alan, modern toplumların süreklilik kazanmış liminal mekânlarından biri olarak ele alınmaktadır. Bu alanda oluşan topluluklar, devletin hiyerarşik ve zamana yayılmış adalet mekanizmalarına karşı daha hızlı, daha görünür ve duygusal olarak yoğun bir cezalandırma pratiği geliştirmekte ve böylece adalet kurumsal süreçten kolektif performansa kaymaktadır. Bu performatif rejimin meşruiyeti, hukuki hüküm ile kamusal yargı arasında belirsizleşmekte ve tam da bu belirsizlik içinde güç kazanmaktadır. İpek Er/Musa Orhan örneğinde dijital kamusal alanda üretilen yargının hukuki karardan önce, hukuki süreç boyunca ve hukuki süreçten bağımsız biçimde dolaşıma girmesi, bu yapının somut bir görünümüdür. Dolayısıyla dijital liminalite, geçici taşkınlık ya da istisnai kriz momenti olmaktan öte, kurumsal adaletin ikna gücünün zayıfladığı koşullarda tekrar tekrar üretilen yapısal bir eşik hâlidir; çalışmanın ampirik bulgularında görülecek askıda kalma, bitimsiz yargılama ve eşzamanlı kamusal cezalandırma örüntülerini açıklamak bakımından kurucu bir işleve sahiptir.

Duyuşsal Kamular: Müzakereden Duygulanımsal Yargıya

Dijital kamusal alandaki cezalandırma pratiklerini çözümlerken, Jürgen Habermas'ın (2001) kamusal alan kavramı ve iletişimsel eylem kuramı, müzakereci demokrasi yaklaşımına da kaynaklık eden normatif çerçeveyi oluşturmaktadır. Habermas'ın iletişimsel eylem kuramı, toplumsal düzenin araçsal-stratejik etkileşimlerin ötesinde, katılımcıların karşılıklı anlaşma arayışıyla öne sürdükleri gerekçeli iddialar üzerinden kurulduğu varsayımına dayanır (Habermas, 2001, s. 126-129). Bu çerçevede demokratik meşruiyet, oy verme gibi tekil katılım edimlerinden çok, kamusal meselelerin

serbestçe tartışıldığı ve gerekçelerin eleştiriye açıldığı söylemsel süreçlerde kurulmaktadır. Kamusal alanın normatif değeri, farklı aktörlerin iddialarını karşılıklılık, eleştiriye açıklık ve gerekçelendirme üzerinden sınavabilmesinde yatmaktadır. Bu kuramda bir ifadenin kamusal alanda geçerlilik iddiası taşıyabilmesi, anlaşılabilirlik, doğruluk, normatif uygunluk ve içtenlik ölçütleri bakımından eleştiriye açık olmasına bağlıdır (Habermas, 2001, s. 58-60). Literatürde sıklıkla “rasyonel müzakere” olarak anılan bu süreç, duyguların dışlanması değil, kamusal olarak gerekçelendirilebilir iddialar içinde ifade edilmesini gerektirir. Habermas açısından kamusal alanın demokratik niteliği, kamusal iddiaların duygulanımsal yoğunluklarına rağmen eleştirel sınamaya açık tutulmasında temellenmektedir.

Ne var ki dijital platformlarda işleyen etkileşim mantığı, bu rasyonel-eleştirel modelle sınırlı ölçüde örtüşmektedir. Sosyal medya akışı, kamusal meseleleri çoğu zaman delil standardı ve usulî tartışmadan çok, öfke, utanç, yas, tiksinti ve hınç gibi ortaklaşan duygulanımların hızla dolaşıma sokulması üzerinden örgütlemektedir. İpek Er/Musa Orhan vakasında gözlemlenen dijital seferberliği yalnızca “kamusal tartışma” kategorisi içinde değerlendirmek, olgunun kurucu dinamiği olan duygulanımsal eşzamanlılaşmayı analizin dışında bırakma riski taşımaktadır.

Bu noktada Zizi Papacharissi’nin duyuşsal kamular kavramsallaştırması, dijital kamusalılığın özgül kolektiflik biçimini açıklayan merkezi bir analitik çerçeve sunmaktadır (Papacharissi, 2015). Papacharissi’ye göre ağ temelli kamular, duygu ifadeleri aracılığıyla mobilize olan, dağılabilen ve yeniden birleşebilen akışkan ağsal oluşumlardır (Papacharissi, 2015, s. 125). Siyasal katılım, bireylerin anlatılarını ve duygusal tepkilerini dijital kanallar üzerinden eklemledikleri bağlantısal bir eyleme dönüşmektedir. Papacharissi, Habermas’ın özel deneyimlerin gerekçelendirilebilir iddialara dönüştürülmesini öngören müzakere idealine (Habermas, 2018, s. 100-110) karşılık, dijital kamusalılığın akıl ile duygunun iç içe geçtiği akışkan bir deneyimleme biçimi olarak kurulduğunu ileri sürmektedir. Dijital kamular çoğunlukla öfkeyi, yası, aciliyeti ya da ahlaki huzursuzluğu paylaşmak ve bu duygulanımsal yoğunluğun parçası olarak görünür olmak için bir araya gelmektedir (Papacharissi, 2015, s. 117-134). Bu çerçevede hashtag, dağınık söylemleri bir araya getiren, ortak bir zamansallık üreten ve kullanıcıları ortak bir duygulanımsal tona bağlayan bir dolaşım ve toplanma teknolojisi olarak işlemektedir (Bonilla ve Rosa, 2015; Papacharissi, 2015, s. 9-10).

Papacharissi’nin çerçevesinde kamu, tekil ifadelerin toplamı olarak değil, söylemsel tekrarlar, anlatı kırıntıları ve eşzamanlı duygulanım üretimi içinde maddileşmektedir (Papacharissi, 2015). #MusaOrhanTutuklansın etiketi etrafında dolaşıma giren tweetler, tepkisel ifade olmanın ötesinde, duygulanımsal bir yargı rejiminin mikro-icraları olarak okunabilir; belirleyici olan, kullanıcıların hukuki bir muhakeme zinciri kurmaları değil, ortak bir ahlaki kesinlik hissi içinde eşzamanlı biçimde hüküm üretmeleridir. Dijital kamusal alandaki “kamusal yargı”, gerekçelendirme ve karşılıklılıktan çok duygusal rezonans, tekrar ve hız üzerinden kurulmaktadır. Dijital alan, duygulanımın akışkan doğası sayesinde bireyleri aynı anda hem güçlü hem de kırılabilir kılan, henüz kurumsallaşmamış ancak siyasal olarak etkili bir ortaklık zemini üretmektedir (Papacharissi, 2015, s. 16). Bu çalışma, iptal kültürü ve dijital infaz pratiklerini post-demokratik meşruiyet boşluğunda, liminal bir eşikte seferber olan duyuşsal

kamuların ürettiği kamusal cezalandırma biçimleri olarak kavramsallaştırmaktadır (Habermas, 2001; Papacharissi, 2015).

Platformlu Kamusallık: Bağlanabilirlik Mimarisi, Görünürlük Rejimleri ve Dijital İnfazın Yapısal Üretimi

Duyuşsal kamuların ve dijital infaz pratiklerinin yalnızca kültürel ya da psikolojik dinamiklerle açıklanması yetersiz kalmaktadır; zira bu kamular, belirli bir platform mimarisi içinde mümkün olmakta ve bu mimari tarafından biçimlendirilmektedir. Bu nedenle dijital infazın analizi, duygulanımın platformların bağlanabilirlik, dolaşım ve görünürlük mantıklarıyla birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. José van Dijck'in bağlanabilirlik kültürü yaklaşımı, dijital kamusallığın kendiliğinden oluşan nötr bir alan olmadığını, teknik, ekonomik ve ideolojik düzenekler tarafından yapılandırıldığını göstermektedir (van Dijck, 2013). Bu vurgu, dijital infazın hangi duygularla beslendiği sorusunun ötesinde, hangi yapısal koşullar altında tekrarlanabilir ve ölçeklenebilir bir kamusal pratik hâline geldiğini açıklamak bakımından önemlidir.

Van Dijck'e göre Web 2.0'nin bir iletişim ortamından toplumsal hayatın altyapısına dönüşmesiyle gündelik etkileşimler giderek platformlar aracılığıyla gerçekleşmeye başlamış; bu etkinlikler aynı zamanda belirli hedefler doğrultusunda yönlendirilir, ölçülür ve programlanır hâle gelmiştir. Beğeni, paylaşım, yorum, etiketleme ve trend olma gibi etkileşim biçimleri, kullanıcıların "doğal" tercihleri olarak sunulsa da platformların ekonomik ve yönetsel çıkarlarıyla uyumlu biçimde kodlanmış bir dolaşım mantığına dayanmaktadır (van Dijck, 2013, s. 6). Dijital infaz böylece, failin eylemine verilen toplumsal tepkinin ötesinde, etkileşimi ölçeklendiren, belirli içerikleri öne çıkaran ve görünürlüğü ödüllendiren platform mimarisi içinde şekillenen bir kamusal cezalandırma pratiği olarak düşünülmelidir.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta, platformların dijital infazı tek başına "üretmediği", ancak onu hızlandırdığı, yoğunlaştırdığı, dolaşıma soktuğu ve kalıcılaştırdığıdır. Platform mimarisi, var olan öfke, yas ya da adaletsizlik duygusunu yaratmaktan çok, bu duyguların nasıl görünür olacağını, ne kadar hızla yayılacağını ve hangi biçimde kamusal hükme dönüşeceğini biçimlendiren koşulları üretmektedir. Dolayısıyla dijital infaz, kullanıcı niyeti ve algoritmik mimari ile açıklanmanın ötesinde her ikisinin kesişiminde işleyen sosyo-teknik bir süreç olarak kavranmaktadır.

Van Dijck'in ikinci kritik saptaması, gündelik ve geçici iletişim edimlerinin platformlar aracılığıyla kamusallaşarak kalıcı sonuçlar doğurabilecek bir dolaşıma açılmasıdır (van Dijck, 2013, s. 7). Geçmişte yapılmış tekil bir beyan, kısa bir video kesiti ya da doğrulanmamış bir iddia, platform dolaşımı içinde yeniden bağlamlandırılmakta, çoğu zaman "kanıt" statüsü kazanmakta ve kalıcı bir damgalama kapasitesi üretmektedir. Ceza böylece hukuki süreçlerden bağımsız biçimde, teşhir, tekrar, görünürlük ve dışlama yoluyla icra edilen bir rejime eklenmektedir. Bu işleyiş, hashtag etrafında oluşan seferberliklerin platform içinde nasıl ivmelendiğinde somutlaşmaktadır: #MusaOrhanTutuklansın etiketinin kısa sürede kitleleşmesi, yalnızca çok sayıda kullanıcının benzer bir kanaati paylaştığını değil, cezasızlık algısı, adaletsizlik duygusu ve kurumsal güvensizlikten oluşan

duygusal anlatının platformun etkileşim yoğunluğu ve dolaşım hızını ödüllendiren algoritmik mantığı içinde ölçeklenebilir hâle geldiğini göstermektedir (van Dijck, 2013, s. 7-8). Böylece dijital infaz, etiketleme, dolaşım, teşhir, cezalandırma talebi ve sembolik dışlama aşamalarından oluşan tekrarlanabilir bir kamusal ritüele dönüşmekte; hız kazanan yalnızca içerik değil, kamusal hükmün kendisi olmaktadır.

Bu araştırmada dijital infaz dört eksenin kesişiminde ele alınmaktadır: Post-demokrasi yapısal meşruiyet krizini, liminalite normatif askıya alınmayı, duyuşsal kamular kolektif seferberliğin duygusal mantığını, platformlu kamusalite ise bu seferberliğin dolaşım ve görünürlük koşullarını açıklamaktadır. Bu doğrultuda dijital infaz, normatif adalet talebi ya da duygulanımsal tepkinin ötesinde, teknolojik altyapılar tarafından biçimlendirilen, duygusal yoğunlukla beslenen ve kurumsal boşluklar içinde işleyen çok katmanlı bir kamusal cezalandırma süreci olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu bütüncül çerçeve araştırmanın yöntemsel tasarımını da belirlemektedir: Tweet korpusu, “kaç kişi ne söyledi?” sorusundan çok, “nasıl söylendi, hangi duygulanımsal mantıkla kuruldu ve hangi yapısal koşullarda dolaşıma girdi?” soruları üzerinden, anlamın ve sembolik cezalandırmanın üretildiği nitel bir söylem sahası olarak analiz edilmektedir.

Yöntem

Çalışma, dijital kamusal alanda üretilen adalet taleplerinin söylemsel kuruluşunu, duygulanımsal tonlarını ve dolaşıma girdikleri yapısal koşulları analizin merkezine alan, anlayıcı bir sosyolojik perspektife dayanmaktadır. Bu doğrultuda araştırma, X platformunda dolaşıma giren tweetler üzerinden dijital kamusaliteye kristalize olan adalet tahayyüllerini, duyuşsal hizalanmaları ve kamusal cezalandırma biçimlerini çözümlemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma Deseni ve Vaka Seçimi

Çalışma, nitel araştırma geleneği içinde kurgulanmış bir vaka çalışması deseni benimsemektedir; bu desen, sınırları belirli bir olgunun kendi bağlamı içinde, kuramsal soruların somut bir örnek üzerinden incelenmesine olanak tanımaktadır (Yin, 2018). Araştırmanın ampirik odağını, İpek Er/Musa Orhan davası etrafında X platformunda oluşan kamusal dolaşım oluşturmaktadır. Vaka seçimi istatistiksel temsile değil, analitik genellemeye dayanmakta; çalışmanın teorik sorularını en açık biçimde somutlaştırabilen bir kritik vaka stratejisi izlenmektedir (Flyvbjerg, 2006). Söz konusu dava, hukuki süreç ile toplumsal adalet duygusu arasındaki kopuşun dijital kamusal alanda yoğun biçimde kristalize olduğu, post-demokrasi ve kurumsal meşruiyet aşınması tartışmalarını incelemeye elverişli bir örnek sunmaktadır.

Veri Setinin Oluşturulması ve Örneklem Mantığı

Veri seti, Ağustos 2020 ile Nisan 2023 tarihleri arasında X’te #İpekErİçinAdalet ve #MusaOrhanTutuklansın etiketleri altında dolaşıma giren paylaşımlardan oluşturulmuştur. İki hashtag, aynı olaya verilen tepkinin birbirini tamamlayan iki ayrı dijital adalet kipini temsil ettikleri için seçilmiştir: #İpekErİçinAdalet mağdur-merkezli, adalet, şeffaflık ve cezasızlık ekseninde daha geniş bir

adalet talebini belirginleştirirken, #MusaOrhanTutuklansın fail-merkezli, doğrudan tutuklama buyruğuna dayalı, daha kısa devreli ve cezalandırıcı bir çağrı işlevi görmektedir. Tablo 3’te etiketler çıkarıldıktan sonra kurumsal ve usulî söz varlığının iki korpusta belirgin biçimde farklı seyretmesi, ikinci hattın büyük ölçüde buyruk biçiminde yoğunlaştığını göstermektedir. Böylece iki etiket, dijital adalet talebinin hem mağdur için adalet hem de fail için acil cezalandırma biçimlerini karşılaştırmalı incelemeye elverişli, analitik olarak verimli bir ikili oluşturmaktadır.

Tarih aralığı, dijital tepkinin iki ayrı zamansallığını birlikte izleyebilmek amacıyla belirlenmiştir. #MusaOrhanTutuklansın hattı, ilk infial, tahliye kararına tepki ve ani tutuklama çağrıları etrafında yoğunlaşan kısa süreli bir patlama momentini temsil etmektedir. #İpekErİçinAdalet hattı ise davanın duruşmaları, karar anları ve kamusal bellekte yeniden dolaşıma girişleri boyunca süren daha uzun erimli bir adalet takibini görünür kılmaktadır. Böylece çalışma, dijital adalet talebinin hem ani seferberlik hem de uzamış hukuki süreç takibi biçimlerini aynı korpus içinde izleyebilmektedir.

Arşivlenen veri dosyaları, tweet metni ve tarihinin yanı sıra duygulanım kodları, etkileşim göstergeleri ve kullanıcı profiline ilişkin betimleyici alanlar içeren yapılandırılmış Excel tabloları biçiminde düzenlenmiştir. Veri çekme aşamasında her iki hashtag için aynı sorgu mantığı uygulanmış; ilgili tarih aralığında etiket altında dolaşıma giren tweetler herhangi bir popülerlik, etkileşim ya da kullanıcı eşiği uygulanmadan toplanmıştır. Bu nedenle 93 ve 193 sayıları bir alt seçimin değil, her iki etiket altında erişilebilen veri korpusunun tamamını ifade etmektedir. Korpus #İpekErİçinAdalet altında 93, #MusaOrhanTutuklansın altında 193 olmak üzere toplam 286 tweetten oluşmaktadır. İki etiket arasındaki sayısal asimetri bir örneklem dengesizliği değil, vakanın olgusal-yapısal bir özelliğidir. #MusaOrhanTutuklansın 59 günlük kısa bir aralıkta günlük yaklaşık 3,3 tweetle yoğunlaşan ani bir patlamayı, #İpekErİçinAdalet ise 965 gün boyunca günlük yaklaşık 0,1 tweetle süren bir adalet hatırlatmasını temsil etmekte, iki etiketin günlük dolaşım yoğunluğu arasındaki fark 33 katı aşmaktadır. Nitel vaka çalışmalarında örneklem büyüklüklerinin eşitliği bir gereklilik değildir; analitik yeterlilik ve derinlik temel ölçütlerdir (Flyvbjerg, 2006; Yin, 2018). Bu doğrultuda korpuslar sayısal olarak eşitlenmemiş, etiketlerin özgül dolaşım yoğunlukları analizin olgusal bir boyutu olarak korunmuştur.

Bu çalışmada “özgün tweet” ifadesi, veri setindeki tekil paylaşım kaydını belirtmek için kullanılmıştır. Retweetler, sloganlaşmış tekrarlar ve düşük içerikli etiket paylaşımları bütünüyle tasfiye edilmemiş; dijital dolaşımın görünür unsurları olarak analiz kapsamına alınmıştır. Örneklem mantığı bu nedenle yalnızca argümantatif ve uzun metinleri seçmek yerine, dijital adalet talebinin tekrar, senkronizasyon, etiket-performansı ve görünürlük üretimi üzerinden nasıl işlediğini de koruyan bir yaklaşım olarak anlaşılmalıdır. Tablo 2’deki “duygu” alanında boş ya da atanmamış kayıtların oranları, Tablo 3’teki etiketlerin dâhil ve hariç tutulduğu karşılaştırmalar ile veri dökümlerindeki retweet ve etiket tekrarları da bu tercihin korpusun dolaşım mantığını koruduğunu göstermektedir.

Veri Analizi: Refleksif Tematik Analiz

Veri analizi, Braun ve Clarke’ın refleksif tematik analiz yaklaşımı doğrultusunda yürütülmüştür (Braun ve Clarke, 2022). Bu yöntem, dijital adalet talebinde yalnızca ne söylendiğini değil, mağduriyet,

ceza, öfke, kurumsal güvensizlik, hız ve görünürlük gibi anlam eksenlerinin tweetlerde nasıl örüldüğünü çözümlenmeye elverişlidir. Refleksif tematik analiz, temaları veride kendiliğinden ortaya çıkan yapılar olarak değil, araştırmacının teorik konumlanması ve yorumlayıcı çerçevesiyle birlikte üretilen anlam örüntüleri olarak ele almaktadır. Bu yaklaşım, araştırmacının her aşamada kendi varsayımlarını sorgulamasını ve veriyle ilişkisini şeffaflaştırmasını gerektirmektedir (Braun ve Clarke, 2022). Analiz, bağlamsal bir epistemolojik konumdan yürütülmüş; tweetler bireysel kanaatten ziyade daha geniş hukuki, siyasal ve kurumsal bağlamlarla ilişkili söylemsel pratikler olarak ele alınmıştır (Braun ve Clarke, 2022, s. 81). Bu doğrultuda ampirik çözümlenme, kullanıcı ifadelerini önceden belirlenmiş kategorilere mekanik biçimde yerleştirmekten çok, tekrar eden anlam örüntülerini veri ile teorik çerçeve arasındaki yinelemeli ilişki içinde yorumlamaya dayanmaktadır.

Korpusun bu boyutta ve biçimde oluşturulması üç ölçüte dayanmaktadır. İlk vaka odaklıdır. Buna göre korpus yalnızca davayla doğrudan ilişkili iki etiket altındaki tweetlerden oluşturulmuş, davanın diğer dijital izleri, tematik tutarlılığı korumak amacıyla dışarıda bırakılmıştır. İkincisi dolaşım sal kapsayıcılıktır. Bu aşamada tweetler popülerlik veya etkileşim düzeyine dayalı bir eşik uygulanmadan derlenmiş, böylece yüksek görünürlüklü paylaşımlara odaklanmaktan doğabilecek seçim yanlılığı azaltılmıştır. Üçüncüsü ise analitik yeterlidir. Bu son aşamada, tema adayları veri setinin farklı bölümleriyle yeniden sınanmış ve 286 tweetlik korpusun araştırmanın karşılaştırmalı sorularını yanıtlamak bakımından yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

Kodlama ve tema üretimi üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada tweetler tek tek okunarak temel duygulanım biçimleri, ahlaki yargılar, adalet talepleri ve kurumsal ve usulî göndermeler açık kodlamayla işaretlenmiştir. İkinci aşamada anlam bakımından ilişkili kodlar bir araya getirilerek daha kapsayıcı kategori kümeleri oluşturulmuş; mahkeme, tahliye, tutuksuz yargılama, cezasızlık, iyi hâl/kravat, etiket-buyruk ve karşılaştırmalı adalet söylemleri gibi örüntüler bu düzeyde belirginleşmiştir. Üçüncü aşamada bu kümeler, teorik çerçeveyle ilişkilendirilerek “kurumsal boşluğun ifşası”, “duyuşsal yargılama” ve “ahlaki kesinlik ile tutuklama çağrısının infaz ritüeli olarak kurulması” biçimindeki analitik temalara dönüştürülmüştür. Bu kodlama ve tema üretme süreci, izleyen tablolarda somutlaştırılmıştır.

Veri setindeki duygular gibi önceden yapılandırılmış alanlar, bağlamsal yorumlamayı destekleyen yardımcı göstergeler olarak değerlendirilmiştir. Tablo 2'nin açıklamasında belirtildiği üzere baskın duygu sınıflaması, “emotions” sütunundaki veriler ile tweet metinlerinin bağlamsal içeriğinin birlikte değerlendirilmesiyle oluşturulmuş; veri setinde açık etiket olarak yer almayan bazı kategoriler bağlamsal okuma yoluyla türetilmiştir. Analitik temalar, refleksif tematik analiz çerçevesinde tweetlerin bağlamsal içeriği üzerinden geliştirilmiştir. Tablo 1'deki cinsiyet ve yaş grubu değişkenleri ise profillemeye alanlarına dayanan yardımcı betimleyici değişkenler olarak kullanılmıştır.

Araştırmacı Konumu, Etik Hassasiyetler ve Sınırlılıklar

Bu çalışmada araştırmacı, dijital kamusal alanda kurulan adalet söylemlerini bağlamsal olarak yorumlayan ve analitik sürece kuramsal duyarlılığıyla katılan bir özne olarak konumlanmaktadır.

Refleksif tematik analizin kurucu metinlerinde belirtildiği üzere kodlama süreci, araştırmacının kuramsal duyarlılığını ve yorumsal pozisyonunu bilinçli biçimde analize dâhil etmeyi öngörmektedir (Braun ve Clarke, 2022). Bu çerçevede analitik kategoriler, araştırmacının veriyle yinelemeli ve refleksif etkileşiminde gelişen kavramsal okuma üzerinden inşa edilmiştir.

Araştırma, X platformunda kamuya açık biçimde paylaşılmış ve hashtag araması yoluyla erişilmiş verileri kullanmakta, kullanıcılarla doğrudan etkileşim içermemektedir. Bununla birlikte kişisel verilerin korunması ve çevrimiçi araştırma etiğine ilişkin hassasiyetler gözetilmiş; kullanıcı adları aktarmalarda anonimleştirilmiş, doğrudan alıntılarda kullanıcı kimliklerini izlemeye olanak verecek metin parçalarına yer verilmemiş ve mağdurun mahremiyetini zedeleyebilecek görsel ya da kimliklendirici içerikler analize dâhil edilmemiştir.

Çalışmanın temel sınırlılığı, analiz korpusunun hashtag temelli görünür kamusal dolaşım üzerinden kurulmuş olmasıdır. Bu kapsam sessiz kullanıcıları, özel hesapları, silinmiş içerikleri, alıntı tweet bağlamlarını, platform dışı örgütlenmeleri ve dava dosyasının bütünü temsil etme iddiası taşımamaktadır. Tek bir vaka ve platform üzerinden yürütülen bu çözümleme, Türkiye’de dijital adalet talebinin belirli bir kamusal momentine ilişkin nitel bir yorum sunmaktadır. Dolayısıyla bulgular, genellenebilirlik iddiası taşımayan ve incelenen vaka bağlamıyla sınırlı analitik yorumlar olarak değerlendirilmelidir.

Bulgular

Bu bölümde, X platformunda #İpekErİçinAdalet (n=93) ve #MusaOrhanTutuklansın (n=193) etiketleri altında paylaşılan toplam 286 tweetten elde edilen bulgular sunulmaktadır. Veri setinin karşılaştırmalı ve bağlamsal çözümlemesi sonucunda belirlenen temalar, dijital adalet talebinin hangi söylemsel biçimler, duygulanımsal repertuarlar ve kamusal yönelimler aracılığıyla kurulduğunu ortaya koymaktadır.

Bulgular dört düzlemde düzenlenmiştir: dijital tepkinin demografik ve duyuşsal morfolojisi; adalet talebinin failden kurumsal ve usulî işleyişe yönelme biçimleri; duyuşsal yoğunluğun ahlaki kesinlik ve dijital hükme dönüşmesi. Son düzlemde ise dijital infazın hız, eşzamanlılık ve görünürlük eksenlerinde nasıl örgütlendiği incelenmektedir.¹

Dijital Tepkinin Demografik ve Duyuşsal Morfolojisi

İptal kültürü ve dijital aktivizm literatüründe çevrimiçi adalet pratikleri çoğu zaman genç, marjinal ya da belirli siyasal duyarlılıklara sahip dar gruplarla özdeşleştirilmektedir (Dershowitz, 2020; Ng, 2020). Ancak İpek Er/Musa Orhan vakası etrafında şekillenen dijital tepki, daha heterojen ve kendi içinde ayrılmış bir görünüm sergilemekte; incelenen iki hashtag, farklı ahlaki ekonomilerin ve duygu ekonomilerinin baskınlaştığı iki ayrı kamusal hat üretmektedir. Esas mesele, dijital tepkinin varlığını

¹ Bulgular bölümünde geliştirilen dört ana temanın, Tartışma bölümünde nasıl üç analitik eksene yoğunlaştırıldığını ve Sonuç bölümündeki “protez hukuk” kavramsallaştırmasına nasıl bağlandığını görselleştiren tema haritası için bkz. Ek 1. *Refleksif Tematik Analiz Tema Haritası*

kaydetmekten çok, bu tepkinin kimler tarafından, nasıl bir duygusal tonla ve hangi söylem kipleri içinde kurulduğunu çözümlenmektedir.

Aşağıdaki analiz, iki etiket altındaki 286 tweetin kullanıcı profilleri, duygu etiketleri, söylem içeriği ve etkileşim örüntüleri üzerinden karşılaştırmalı incelenmesine dayanır. Tablo 1 kullanıcıların cinsiyet, yaş grubu ve baskın söylem yönelimlerine göre dağılımını, Tablo 2 ise iki etiketin farklı duygusal yoğunluklarla nasıl işlediğini göstermektedir.

Tablo 1

Etiketlere Göre Kullanıcı Profili ve Söylem Yönelimi: Demografik Dağılım ve Duygu-Ekonomisi Ayırışması (n=93; n=193)

Demografik Değişken	Kategori	#İpekErİçinAdalet (n=93)	#MusaOrhan Tutuklansın (n=193)	Sosyolojik Yorum
Cinsiyet	Kadın	%40,9 (n=38)	%44,6 (n=86)	Mağdur-merkezli hat (#İpek) ile fail-merkezli hat (#Musa) arasında kadın katılımının yakın seyretmesi, dijital adalet talebinin cinsiyet-üstü bir kamusal moment ürettiğini düşündürmektedir
	Erkek	%52,7 (n=49)	%46,1 (n=89)	İpek Er etiketinde erkek katılımının kadın katılımını aşması, mağdur-merkezli adalet talebinin yalnızca kadın aktörler tarafından taşınmadığını göstermektedir
	Belirsiz/Anonim	%6,5 (n=6)	%9,3 (n=18)	Anonim profillerin Musa Orhan etiketinde daha yoğun olması, fail-hedefli buyurgan söylemin daha kalkanlı profilleri çekme eğilimine işaret etmektedir
Yaş Grubu	Genç (≤29)	%25,8 (n=24)	%50,8 (n=98)	Genç kullanıcı yoğunluğunun #MusaOrhanTutuklansın hattında belirgin biçimde artması, ani-patlamalı dijital adalet kipinin gençlerle güçlü uyumunu göstermektedir
	Orta/İleri (≥30)	%67,7 (n=63)	%39,9 (n=77)	İpek Er hattındaki yaşça olgun kullanıcı yoğunluğu, uzun erimli kurumsal/prosedürel adalet takibinin profilini yansıtmaktadır
	Belirsiz	%6,5 (n=6)	%9,3 (n=18)	Yaş bilgisinin profile yansıtılmaması, anonimliğin bir parçası olarak okunabilmektedir
Baskın Söylem	Duygusal	Yas, Şefkat, Üzüntü	Öfke, Nefret, Hınç	İki etiketin “duygu ekonomisi” yapısal olarak farklılaşmaktadır

Kaynak: Yazar tarafından derlenen X veri seti.

Tablo 1, dijital tepkinin monolitik olmadığını göstermektedir. Mağdur merkezli #İpekErİçinAdalet hattında erkek kullanıcıların kadınlardan daha yüksek oranda (%52,7) yer alması, çoğu zaman feminist mobilizasyonla özdeşleştirilen dijital adalet pratiklerinin Türkiye bağlamında cinsiyetler arası bir kamusal moment üretebildiğini ve mağdur merkezli söylemin yalnızca kadın aktörlerce taşınmadığını düşündürmektedir. Bu hatta kadın örgütlerinin, feminist hukuk çevrelerinin ve mağdurun sesini duyurmaya yönelik aktörlerin belirgin bir konum tutması; yas, hatırlama, sesi olma ve

dayanışma ifadelerinin dolaşımıyla uyumludur. Öne çıkan söylem, failin sembolik imhasından çok mağdurun özneleştirilmesine, hatırasının korunmasına ve davanın kurumsal takibine yönelmektedir. Gilligan'ın bakım etiği çerçevesi, bu adalet kipinin söylemsel mantığını yorumlamak için sınırlı ama işlevsel bir zemin sunmaktadır (Gilligan, 1982).

Buna karşılık #MusaOrhanTutuklansın hattında cinsiyet dağılımının neredeyse eşitlenmesi (kadın %44,6, erkek %46,1), fail merkezli cezalandırma talebinin belirli bir toplumsal kesime ait olmayan, farklı profillerden eşzamanlı katılım çeken yatay bir mobilizasyon ürettiğini düşündürmektedir. Bu etikette dil, çoğu zaman doğrudan failin cezalandırılmasına odaklanmakta; ahlaki sınır çizimi, dışlama ve sonuç talebi daha belirgin bir söylem kipine dönüşmektedir. Anonim ya da cinsiyet bilgisi belirsiz kullanıcı oranının bu hatta (%9,3) #İpek hattına (%6,5) kıyasla daha yüksek seyretmesi, anonim katılımın fail merkezli hatta görece daha belirgin olduğunu göstermektedir. Tablo bu yönüyle demografik kategorilerin tek başına belirleyici olmadığını, belirli söylem biçimlerinin farklı profillerde yoğunlaştığını göstermektedir.

Yaş dağılımı bu ayrışmayı netleştirmektedir: #İpekEriçinAdalet hattında orta ve ileri yaş grupları (≥ 30) %67,7 ile baskınken, #MusaOrhanTutuklansın hattında genç kullanıcı oranı (≤ 29) %50,8'e ulaşmaktadır. Bu farklılaşma söylemin kuruluş biçimiyle uyumludur: #İpek hattında "cezasızlık", "süreç şeffaflığı", "İstanbul Sözleşmesi" ve "takipçisi olacağız" gibi kurumsal ve usulî ifadelerle uzun erimli adalet takibi öne çıkarken, #Musa hattında tutuklama buyruğuna yoğunlaşan kısa, ani ve sonuç odaklı bir dil baskınlaşmaktadır. Etiket yazım varyasyonları ve kısa çağrı biçimleri de ikinci hattın gerekçelendirilmiş bir hukuk dilinden çok, görünürlük ve aciliyet üretmeye dönük hız mantığıyla işlediğini düşündürmektedir.

Demografik ayrışmanın duyuşsal düzlemdeki karşılığını göstermek üzere Tablo 2'de her iki etiket için baskın duygu dağılımları sunulmaktadır. Baskın duygu, "emotions" sütunundaki etiketler ile tweet metninin bağlamsal içeriğinin birlikte değerlendirilmesiyle belirlenmiş; "umutsuzluk" kategorisi veri setinde açık etiket olarak bulunmadığından bağlamsal okuma yoluyla, örneğin "adaletiniz batsın" ve "bu ülkeden bir şey olmaz" gibi ifadelerden türetilmiştir.

Tablo 2

Etiketlere Göre Baskın Duygu (Emotion) Dağılımı

Baskın Duygu Kategorisi	#İpekEriçin Adalet (n=93)	#MusaOrhan Tutuklansın (n=193)	Analitik İşlev (Demografik-Duyuşsal Morfoloji)
Öfke/ Onaylamama	%54	%38	Adalet talebinin ortak duygusal zemini, yönelimi farklı
Yas / Üzüntü	%6	%2	Mağdurla özdeşleşme ve bakım etiği
Tiksinti/İğrenme	%8	%19	Failin insandışlaştırılması ve ahlaki sınır çizimi
Umutsuzluk/Yılgınlık	%2	%5	Kurumsal güvensizlik ve post-demokratik sinizm
Boş/Atanmamış Emotion	%30	%46	Hız, etiket tekrarı ve algoritmik görünürlük odaklı katılım
Toplam	%100	%100	

Kaynak: Yazar tarafından derlenen X veri seti.

Tablo 2, dijital adalet tepkisinin tekil bir “öfke” duygusuna indirgenemeyeceğini göstermektedir. Öfke/onaylamama her iki etikette de ortak zemin oluştursa da bu ortaklık aynı türden bir duygusal siyaset üretmez: #İpekErİçinAdalet hattında öfke, çoğu zaman yas ve üzüntüyle iç içe geçerek mağdurla empati kuran ve cezasızlık politikalarını hedef alan eleştirel bir söylem üretirken, #MusaOrhanTutuklansın hattında failin doğrudan hedef alındığı, hızlı hüküm ve cezalandırma buyruğuna dayalı bir zemine bağlanmaktadır.

Yas ve üzüntünün #İpekErİçinAdalet hattında daha görünür olması, bu hattın mağdurla özdeşleşme ve bakım etiği üzerinden kurulduğu yorumunu güçlendirir; yas burada pasif bir acı ifadesi olmaktan çıkıp mağdurun unutulmamasını ve sesinin taşınmasını sağlayan bir ilişkisellik biçimi olarak işler. Buna karşılık tiksinti/iğrenmenin #MusaOrhanTutuklansın hattında daha yüksek görünmesi (%19), failin yalnızca suçlanan bir özne olarak değil, topluluğun ahlaki sınırlarının dışına yerleştirilen bir figür olarak sabitlendiğini; tiksintinin ahlaki dışlamayı ve sembolik uzaklaştırmayı pekiştiren bir duygusal repertuar olarak işlediğini düşündürmektedir.

Umutsuzluk/yılgınlık oranı düşük görünse de analitik olarak önemsiz değildir: “adalet yok” ve “bu ülkeden bir şey olmaz” gibi ifadeler, kurumsal güvenin zayıfladığı ve hukuki sürecin ikna kapasitesinin aşıldığı bir zemine işaret eder. Bu nedenle umutsuzluk, bireysel çaresizlikten çok kurumsal meşruiyet kaybının duygusal yankısı olarak değerlendirilmeli ve sonraki alt bölümde ele alınacak kurumsal ve usulî söz varlığı tartışmasının zemini olarak okunmalıdır.

Bir diğer kritik bulgu, “duygu” alanındaki boş ya da atanmamış kayıtların özellikle #MusaOrhanTutuklansın hattında yüksek oluşudur (%46). Bu kategori, duygunun yokluğundan çok katılımın farklı bir kipine işaret etmektedir. Kısa, tekrar eden ve yalnızca etiketi ya da buyruğu dolaşıma sokan paylaşımlar, ayrıntılı bir duygu anlatısından çok görünürlük ve etkileşim yoğunluğu üretmeye dönük sloganlaşmış ve performatif bir müdahale biçimini düşündürmektedir. İki etiket arasındaki fark böylece yalnızca neyin söylendiğinde değil, söylemin ne ölçüde gerekçelendirildiğinde ve etiket performansına ne ölçüde devredildiğinde de görünür hâle gelmektedir.

Bu alt bölüm, İpek Er/Musa Orhan vakasına verilen dijital tepkinin tek bir toplumsal blok ya da duygusal rejim üretmediğini göstermektedir. Bir hatta mağdurun görünürlüğü, dayanışmayı ve kurumsal takibi önceleyen bir yönelim; diğerinde faili ahlaki olarak sabitleyen, hızlandırılmış ve buyurgan bir cezalandırma dili belirginleşmektedir. Bu ayırım, sonraki alt bölümde ayrıntılandırılacak kurumsal ve usulî söz varlığı arasındaki farklılaşmanın başlangıç noktasını oluşturmaktadır.

Kurumsal Boşluğun İfşası ve Post-Demokratik Adalet Algısı

Refleksif tematik analiz kapsamında “kurumsal boşluk” teması, tweetlerin anlam örgüsünde eleştirinin sanık figüründen yargısal karar ve usul süreçlerine doğru genişlemesiyle belirginleşmektedir. Bu tema, hukuki kararların biçimsel yasallığı ile kamusal vicdanda ikna üreten meşruiyet arasındaki kopuşun dijital söylemdeki tezahürü olarak okunmaktadır (Crouch, 2020; Habermas, 2001). Adalet

talebi, tekil olay tepkisini aşarak rejim düzeyindeki işleyiş eleştirisine genişlemektedir. Kurumsal ve usulî göndermeler, hashtag dâhil metinler ile etiketin çıkarıldığı metinler şeklinde iki düzeyde raporlanmıştır. Bu karşılaştırma, özellikle “#MusaOrhanTutuklansın” ifadesinin kendi başına bir tutuklama buyruğu taşıdığı dikkate alındığında, adalet talebinin cümle düzeyindeki gerekçelendirilmesi ile etiket performansı içindeki yoğunlaşmasını karşılaştırmayı mümkün kılmaktadır.

Tablo 3

Tweetlerde Kurumsal/Prosedürel Göndermelerin Dağılımı (N=286)

Gösterge (kurumsal/prosedürel söz varlığı)	#İpekEriçinAdalet hashtag dâhil (n=93)	#İpekEriçinAdalet hashtag hariç (n=93)	#MusaOrhanTutuklansın hashtag dâhil (n=193)	#MusaOrhanTutuklansın hashtag hariç (n=193)
Yargı/mahkeme/adliye (yargı, mahkeme, adliye, savcı, hâkim)	36 (%38,7)	36 (%38,7)	3 (%1,6)	3 (%1,6)
Tutuklama-tutuksuzluk-tahliye (tutuk, tutuksuz, tahliye)	33 (%35,5)	22 (%23,7)	193 (%100)	17 (%8,8)
İyi hâl / kravat / indirim	10 (%10,8)	10 (%10,8)	0 (%0)	0 (%0)
Delil/usul/dosya/karine	2 (%2,2)	2 (%2,2)	0 (%0)	0 (%0)
Cezasızlık/hukuk eleştirisi (cezasızlık, hukuk, “adalet yok” vb.)	12 (%12,9)	11 (%11,8)	5 (%2,6)	2 (%1,0)
En az bir kurumsal/prosedürel gönderme	55 (%59,1)	49 (%52,7)	193 (%100)	19 (%9,8)

Kaynak: *Yazar tarafından derlenen X veri seti.*

Tablo 3 iki temel bulguyu göstermektedir. İlki, #İpekEriçinAdalet hattında kurumsal ve usulî söz varlığının hashtag çıkarıldığında da yüksek kalmasıdır (%52,7). Bu bulgu, adalet talebinin etiket düzeyini aşarak cümle içinde kurumsal eleştiri ve usul sorgusu olarak örüldüğünü göstermektedir. İkincisi, #MusaOrhanTutuklansın hattında bu oranın hashtag temizlendikten sonra, %100’den %9,8’e keskin biçimde düşmesidir. Buradaki hukuki talep çoğu durumda ayrıntılı bir gerekçelendirme zincirinden çok, doğrudan buyurgan bir çağrı formunda kristalize olmaktadır. Bu fark, iki etiketin adaleti farklı biçimlerde söylemselleştiren iki kamusal hat oluşturduğunu göstermektedir.

Etiket çıkarıldığında görülen düşüş, kurumsal meşruiyet krizinin farklı bir söylemsel forma taşındığını göstermektedir. #MusaOrhanTutuklansın hattında kurumsal güvensizlik, uzun gerekçelendirme zincirleri yerine ölçeklenebilir bir yaptırım buyruğu içinde yoğunlaşmaktadır. Post-demokratik bağlamda bu söylem, kurumu harekete zorlayan performatif “icra” çağrılılarıyla kurulmakta, etiketin yazım varyasyonlarıyla dolaşıma girmesi de talebin hız, görünürlük ve tekrar mantığı içinde işlediğini düşündürmektedir.

Tablo 4

Refleksif Tematik Analiz Tema Matrisi: Kurumsal Boşluk Alt-Kod Aileleri ve Analitik İşlevleri

Kod Ailesi (Veride Görülen Anlam Parçaları)	Tipik Tweet Kuruluşu (Örnek Biçimler)	Bu Çalışmada Analitik İşlevi
Prosedür Eleştirisi (Tutuksuz yargılama, tahliye, “Nasıl serbest?” vb.)	“Tutuksuz yargılama = cezasızlık”, “tahliye kararı...”	Hukuki form ile adalet duygusu arasındaki kopuşu açığa çıkarır
Kurumsal Simge (Mahkeme, adliye, yargı)	“Adalet sarayı”, “yargı...”	Eleştirinin failden kuruma kaydığını gösterir, “sistem” hedefi kurar
İyi Hâl / Kravat Repertuarı	“Kravat taktı, indirim aldı”	Adaletin “teknik gerekçe” değil, “ahlaki haksızlık” olarak tecrübe edilmesini yoğunlaştırır
Etiket-Buyruk	#...Tutuklansın, “TT yapın”	Müzakereyi değil, icrayı ölçekler, “dijital hüküm” formu üretir
Meta-Anlatı / Karşılaştırma (Başka davalarla kıyas)	“X ceza aldı, o hâlde neden Y dışarıda?”	Tekil vakayı “adalet rejimi” eleştirisine çevirir

Kaynak: Yazar tarafından derlenen X veri seti.

Tablo 4, kurumsal boşluk temasının veride hangi alt kod aileleri üzerinden kurulduğunu göstermektedir. “Prosedür eleştirisi”, “kurumsal simge”, “iyi hâl/kravat repertuarı”, “etiket-buyruk” ve “meta-anlatı/karşılaştırma” aileleri, adalet talebinin tekil failden kurumsal işleyişe genişlemesini sağlayan başlıca mekanizmalardır. Tweetlerdeki eleştiri, tekil mahkeme kararını aşarak usulî işleyiş ile toplumsal adalet duygusu arasındaki mesafeyi görünür kılan bir rejim eleştirisine dönüşmekte; bu dönüşüm, #İpekEriçinAdalet hattındaki gerekçelendirme dili ile #MusaOrhanTutuklansın hattında ağır basan etiket-buyruk formu arasındaki farkta belirginleşmektedir.

İyi hâl/kravat repertuarı, burada ayrıca dikkat çekici görünmektedir. Hukuki değerlendirme unsurları, tweetlerde yoğun biçimde bir ahlaki haksızlık göstergesine dönüşmekte ve kararın ardındaki usulî mantık, kamusal adalet duygusunda derin bir gayrimeşruiyet deneyimi üretmektedir. Benzer biçimde “meta-anlatı/karşılaştırma” ailesi, tekil vakayı daha geniş bir cezasızlık ve çifte standart anlatısına bağlayarak yapısal adaletsizliği görünür kılmaktadır. Bu ailelerin birlikte işlemesi, kurumsal boşluğun somut usul pratikleri üzerinden deneyimlenen bir meşruiyet açığı olarak kurulduğunu göstermektedir.

Eldeki veri, post-demokratik koşullarda kurumların biçimsel olarak işlemeyi sürdürdüğü, ancak kararların ikna ediciliğinin aşındığı bir adalet algısına işaret etmektedir. Bu aşınma kimi zaman kurumu tartışmaya, kimi zaman da kurumu baypas eden performatif “icra” çağrılarına zemin hazırlamaktadır. Dijital infaz bu yönüyle, hukukun ikna üretmekte zorlandığı noktalarda devreye giren ikame bir yaptırım repertuarı olarak görünmektedir. Bu iki tablo, post-demokratik ikna krizinin dijital alanda iki baskın biçim ürettiğini göstermektedir: cümle düzeyinde sürdürülen gerekçeli kurumsal eleştiri (#İpek) ile etiket performansı içinde buyruk biçiminde yoğunlaşan adalet çağrısı (#Musa). Bu ayırım, dijital adalet talebinin kurumsal eleştiri ile hızlandırılmış icra mantığını eşzamanlı üretebildiğini göstermesi bakımından çalışmanın genel tezi açısından kritiktir.

Dijital Hükümün Kuruluşu: Duyuşsal Yargılama ve Ahlaki Hüküm Repertuarları

Önceki iki alt bölümde dijital adalet tepkisinin demografik-duyuşsal düzeyde nasıl farklılaştığı ve bu farklılaşmanın kurumsal meşruiyet kriziyle nasıl eklemlendiği gösterilmiştir. Bu bölümde söz konusu duyuşsal yoğunlukların hukuki belirsizlik koşullarında nasıl kamusal yargıya dönüştüğü incelenmektedir. Temel soru, dijital öfkenin hangi aktörlere yöneldiği ve hangi söylemsel repertuarlar aracılığıyla hüküm üretici bir işlev kazandıdır.

Öfkenin Yönü: Hedef Aktörler

Duyuşsal kamular literatüründe dijital öfke çoğu zaman doğrudan fail figürüne yönelen bir tepki olarak ele alınır. İpek Er/Musa Orhan vakasına ilişkin analiz ise öfkenin önemli bir bölümünün yargısal ve usulî aktörlere yöneldiğini, bu yönelimin iki hashtag arasında belirgin biçimde ayrıştığını göstermektedir. Bu ayrımı somutlaştırmak için tweetlerdeki birincil muhataplar “hedef aktör” kategorileri altında kodlanmış; Tablo 5, adalet talebinin kime yöneldiğini ve hangi hedefler üzerinden kurulduğunu göstermektedir.

Tablo 5

Tweetlerde Birincil Hedef Aktör Dağılımı (N=286)

Hedef Aktör (Birincil)	#İpekErİçinAdalet (n=93)	#MusaOrhanTutuklansın (n=193)	Analitik Yorum
Yargı/ Prosedür	51 (%54,8)	33 (%17,1)	Öfke, kurumsal ikna eksikliğine yönelmektedir
Devlet/ Siyasal İktidar	2 (%2,2)	4 (%2,1)	Doğrudan devlet hedeflemesi sınırlıdır
Fail (Musa Orhan)	20 (%21,5)	86 (%44,6)	Musa etiketinde ahlaki hüküm failde yoğunlaşır
Toplum/ Sessizlik	5 (%5,4)	10 (%5,2)	“Sessizlik suç ortaklığıdır” söylemi
Etiket-Performans/ Boş Metin	15 (%16,1)	60 (%31,1)	Söylemden çok icra, tekrar ve görünürlük baskındır

Kaynak: *Yazar tarafından derlenen X veri seti.*

Tablo 5, hedef mantığının iki etikette farklı kurulduğunu göstermektedir. #İpekErİçinAdalet hattında öfkenin yarısından fazlasının (%54,8) yargısal ve usulî aktörlere yönelmesi, adalet talebinin failin şahsını aşarak karar üreten mekanizmalara odaklandığını ortaya koyar; eleştiri, biçimsel işleyişini sürdüren ancak ikna kapasitesi aşınan bir adalet rejimine dönük hesap sorma biçimi kazanmaktadır. Buna karşılık #MusaOrhanTutuklansın hattında öfke büyük ölçüde fail üzerinde yoğunlaşmakta (%44,6) ve dikkat çekici bir “etiket-performans/boş metin” oranı (%31,1) görülmektedir. Kullanıcıların çoğu zaman bağlam ya da açıklama kurmadan yalnızca etiketi tekrar etmesi, adalet talebinin söylemsel içerikten kısmen ayrılarak performatif icraya devredildiğini düşündürür. Bu ayrım yoğunluğun yanı sıra yönelime de ilişkindir: Bir hatta duygu kuruma ve usule yönelerek eleştirel bir sorgu üretirken, diğerinde doğrudan fail ve icra buyruğu etrafında yoğunlaşmaktadır.

Ahlaki Hüküm Repertuarları

Öfkenin hangi aktöre yöneldiği, dijital yargının nasıl kurulduğunu tek başına açıklamaz; asıl belirleyici olan, hukuki belirsizlik koşullarında bu öfkenin hangi söylemsel repertuarlar aracılığıyla kesin bir hükme dönüştüğüdür. Analiz bu nedenle tweetlerde tekrar eden ifade biçimlerini “ahlaki hüküm repertuarları” başlığı altında kodlamıştır; Tablo 6 bu repertuarların hangi kelimelerle ve hangi duygulanımsal araçlarla kurulduğunu göstermektedir.

Tablo 6

Ahlaki Hüküm Repertuarları Matrisi (N=286)

Repertuar (Kod Ailesi)	Tipik Söylem Biçimleri	#İpekEriçin Adalet (n=93)	#MusaOrhan Tutuklansın (n=193)	Analitik İşlev
Lanet / Beddua	“Lanet olsun”, “bela bulsun”	49 (%52,7)	47 (%24,4)	Hukuki belirsizlikte kaderci ceza üretimi
İnsan-dışlaştırma	“İnsan değil”, “yaratık”	20 (%21,5)	14 (%7,3)	Failin ahlaki topluluktan dışlanması
Kolektif Çağrı / Yemin	“Susma”, “hepimiz”	16 (%17,2)	20 (%10,4)	Duyuşsal hizalanma ve communitas
Utanc / Teşhir	“Utanın”, “rezil”	1 (%1,1)	10 (%5,2)	Cezanın kamusal yüz kaybı olarak kurulması
Sivil Ölüm / İptal	Boykot, dışlama	0 (%0)	1 (%0,5)	Klasik iptal repertuarı sınırlıdır

Kaynak: *Yazar tarafından derlenen X veri seti.*

Tablo 6, dijital yargının hukuki delil ve usulden ziyade duygulanımsal kesinlik üreten repertuarlar aracılığıyla kurulduğunu göstermektedir. Beddua ve insandışlaştırma söylemlerinin belirginliği, yargının rasyonel gerekçelendirmeden ziyade failin topluluğun ahlaki sınırları dışına itilmesi üzerinden işlediğini düşündürür. Burada duygu, hükmün kuruluşunda etkin bir araca dönüşmekte; failin “yaratık” gibi ifadelerle insanlık alanının dışına yerleştirilmesi ya da ona beddua yöneltmesi, hukuki ihtiyatın önüne geçen ahlaki bir yargı formuna işaret etmektedir.

Beddua ve insandışlaştırma repertuarlarının her iki hatta da güçlü biçimde görülmesi dikkat çekicidir (%52,7). Bu bulgu, ilk alt bölümde vurgulanan yas, dayanışma ve mağdurla özdeşleşme eksenine ilk bakışta çelişkili görünse de iki duygulanımsal hattın aynı söylem evreninde birbirine eklenemediğini gösterir: Mağdurla dayanışma ve yas dili, kurumların adaleti sağlamakta yetersiz kaldığı algısı altında, suç isnadı altındaki kişinin ahlaki mahkûmiyetine eşlik eden bir öfkeyle birleşmektedir. Bulgular, yas, dayanışma ve cezalandırıcı öfkenin iç içe geçerek farklı işlevler kazandığı karmaşık bir duygulanımsal örgütlenmeye işaret etmektedir.

#MusaOrhanTutuklansın hattında repertuarın daha kısa, buyurgan ve kolay tekrarlanabilir formüller etrafında yoğunlaşması önemlidir. Özellikle utanç/teşhir kategorisinin bu hatta daha görünür olması, cezalandırmanın hukuki sonuç talebinin yanı sıra kamusal yüz kaybı ve sembolik teşhir üzerinden de işlediğini düşündürür; “rezil” ve “utanın” gibi ifadeler, failin ya da ona alan açtığı düşünülen çevrenin kamusal saygınlığını hedef alan bir yaptırıma işaret eder. “Sivil ölüm/iptal” repertuarının son derece sınırlı kalması ise bu vakada klasik iptal kültürü repertuarlarının çevresel bir

konumda kaldığını, asıl ağırlığın yargılama, beddua, teşhir ve tutuklama buyruğu ekseninde toplandığını gösterir.

“Kolektif çağrı/yemin” kategorisi, bu ahlaki hükmün ortaklaştırılmış bir duygulanım içinde üretildiğini gösterir. “Susma”, “hepimiz”, “ses çıkar” ve “takipçisi olacağız” gibi ifadeler çağrı işleviyle birlikte duygusal bir hizalanma üretmekte; hüküm tekrar yoluyla güçlenen bir doğruluk etkisine ve ortak bir duygusal senkron içinde yoğunlaşan kolektif bir pratiğe dönüşmektedir. Bu pratiğin zamansal ve dolaşım boyutu izleyen alt bölümde ele alınmaktadır.

Bu alt bölüm, hukuki statünün askıda olduğu koşullarda dijital yargının delil ve usulden ziyade duyuşsal kesinlik üreten repertuarlarla kurulduğunu göstermektedir. Öfke, yöneldiği hedefler ve kullandığı repertuarlar aracılığıyla hüküm kurucu bir güce dönüşmektedir: Bir hatta kuruma yönelen eleştirel söylem, diğerinde doğrudan icra talebinde yoğunlaşan buyurgan bir pratik öne çıkmaktadır. Böylece dijital adalet arayışı, kızgınlığın hangi ahlaki ve söylemsel araçlarla “kesin hükme” dönüştüğü üzerinden anlaşılabilir; bu dönüşüm, izleyen bölümde ele alınacak hız, eşzamanlılık ve sönümlenme mantığının zeminini hazırlamaktadır.

Zamansal Analiz: Dromoloji ve Hızın Adaleti

Dijital adalet arayışının toplumsal mantığını kavramak için söylemin içeriği kadar üretildiği zamansal rejimi de incelemek gerekmektedir. Modern hukuk, delil, savunma ve gerekçelendirme zincirinin gerektirdiği zamana yayılan bir işleyişe dayanmaktadır. G ecikme ve bekleme, usulî rasyonalitenin kurucu unsurlarıdır. X gibi platformlar ise görünürlük ve dolaşım mantığı içinde anlık tepki, eşzamanlılık ve patlama üzerinden işleyen başka bir zamansallık üretir. Bu bölüm, dijital adalet talebinin hangi hız rejimi içinde hükme dönüştüğüne odaklanmaktadır. Temel ampirik sav, hızın bilginin dolaşımıyla birlikte kamusal yargının kuruluşunu ve sönümlenmesini de biçimlendirdiğidir. Bu savı somutlaştırmak üzere #MusaOrhanTutuklansın etiketinin aylık dolaşım profili incelenmiştir: Dolaşım, Ağustos-Ekim 2020 döneminde 59 güne yayılmış ve toplam 193 tweet üretmiştir.

Tablo 7

#MusaOrhanTutuklansın Etiketinin Aylık Tweet Dağılımı (N=193)

Ay	Tweet Sayısı	Yüzde (%)	Faz
Ağustos 2020	165	85,5	İlk infial ve ana patlama
Eylül 2020	24	12,4	Sönümlenmeye geçiş
Ekim 2020	4	2,1	Dolaşımın marjinalleşmesi
Toplam	193	100,0	

Kaynak: Yazar tarafından derlenen #MusaOrhanTutuklansın veri seti.

Tablo 7, dolaşımın %85,5’inin tek bir aya, Ağustos 2020’ye, yoğunlaştığını ve etiketin uzun erimli bir kamusal takipten çok kısa süreli bir patlama olarak işlediğini göstermektedir. Bu okumayı saatlik düzeyde derinleştirmek üzere tepkinin en yoğunlaştığı 26 Ağustos 2020, mikro analizin odağı olarak seçilmiştir. t0, o gün paylaşılan ilk tweetin zaman damgası olarak tanımlanmış ve analiz penceresi

t0–t0+24 saatle sınırlandırılmıştır. Bu pencere, veri setinin ortalamasını temsil etme amacı taşımayan, hız rejiminin en yoğunlaştığı eşik ana odaklanan analitik bir kesittir (pik pencere N=101).

Tablo 8

#MusaOrhanTutuklansın Etiketinin Pik Penceredeki Saatlik Tweet Dağılımı (26.08.2020, N=101)

Zaman Aralığı (t0 sonrası)	Tweet Sayısı	Yüzde (%)	Sosyolojik Faz	Kısa Açıklama
0-1 saat	39	38,6	Şok ve seferberlik	Kararın duyulmasıyla ilk eşzamanlı refleks, “hüküm çağrısı”nın devreye girmesi
1-4 saat	49	48,5	Dromolojik patlama	Viral yoğunlaşma, görünürlük ve tekrar üzerinden ölçeklenme
4-24 saat	13	12,9	Sönümlenme ve tortu	Hızın düşmesi, etkileşimin ve üretimin hızlı azalması

Not: (#MusaOrhanTutuklansın, 26.08.2020 pik penceresi, N=101)

Kaynak: *Yazar tarafından derlenen #MusaOrhanTutuklansın veri seti (26.08.2020 pik penceresi, N=101) analizi.*

Tablo 8, dijital tepkinin kısa ömürlü, yüksek yoğunluklu ve belirgin fazlara ayrılan bir hız eğrisi içinde geliştiğini göstermektedir. İlk saatteki şok ve seferberlik evresinde “tutuklansın” çağrısı, kamusal hükmün anlık işareti olarak dolaşıma girer. Bir ila dört saatlik aralıkta tepki en yüksek yoğunluğa ulaşmakta ve etiket, tartışma yürüten bir söylemden çok dolaşıma sokulan bir yaptırım formuna dönüşmektedir. Dört saatten sonra üretim belirgin biçimde düşmekte ve geriye yoğunluğunu yitiren söylemsel bir tortu kalmaktadır.

Bu örüntü, dijital adalet talebinin dromolojik bir kamusal hızlanma mantığı içinde örgütlendiğini düşündürmektedir. Hız, dolaşım temposunu artırmanın yanı sıra hükmün hangi sürede ve nasıl kurulacağını da biçimlendirmektedir. Hukuk zamanının gerektirdiği bekleme, usul ve muhakeme aralığı dijital zamanın eşzamanlı ve kısa devreli mantığı içinde daralmakta; kamusal hüküm, hukuki karar kesinleşmeden tepkinin yoğunlaştığı anda kurulmaya başlamaktadır. İlk dört saatlik yoğunlaşmanın ardından üretimde görülen keskin düşüş, dijital adaletin kesintili ve kırılğan karakterini ve kalıcı bir müzakere zemini kurma kapasitesinin sınırlılığını ortaya koymaktadır. Adalet talebi, belirli anlarda yoğunlaşan ve ardından hızla sönümlenen bir görünürlük rejimi içinde işlemektedir. Böylece zamansallık, demografik ayrışma, kurumsal boşluk ve ahlaki kesinlik temalarını birbirine bağlayan kurucu bir eksen hâline gelmektedir. Bu bulgular, kurumsal meşruiyetin aşındığı koşullarda dijital infazın hız, görünürlük ve duygulanımsal yoğunluk aracılığıyla nasıl bir adalet pratiğine dönüştüğü sorusunu yeniden gündeme taşımaktadır.

Tartışma

Bu çalışma, İpek Er/Musa Orhan davası etrafında şekillenen dijital adalet taleplerini “linç kültürü”, “iptal pratiği” ve “duygusal taşkınlık” kategorilerini aşan yapısal bir bağlamda tartışmıştır. Bulgular, dijital infazın modern hukukun usulî rasyonalitesinin toplumsal ikna kapasitesinin zayıfladığı koşullarda görünür hâle geldiğini; kurumsal adaletin bıraktığı boşlukta hız, görünürlük ve duygulanımsal yoğunluk üzerinden işleyen, hukuki usul güvencelerini yeniden üretme kapasitesi sınırlı

bir kamusal yargılama pratiğine dönüştüğünü göstermektedir. Tartışma, bulgularda dört alt başlık altında raporlanan örüntüleri üç analitik ekseninde sentezlemektedir: kurumsal meşruiyetin ikna krizine yanıt olarak dijital adalet talebi; duygulanımın hüküm kurucu işlev kazandığı liminal yargı alanı; bu alanı biçimlendiren hız rejimi.

Bulgular, dijital adalet talebinin önemli ölçüde fail figürünü aşarak kurumsal ve usulî işleyişe yöneldiğini göstermektedir. Özellikle #İpekErİçinAdalet hattında talep, cezasızlık, tutuksuz yargılama, tahliye, iyi hâl indirimi ve süreç şeffaflığı başlıkları üzerinden karar üreten mekanizmayı hedef almakta, modern hukukun meşruiyet biçimlerine yönelen bir sorgulamaya dönüşmektedir. Crouch'un post-demokrasi teşhisi bu noktada açıklayıcıdır: Kurumlar biçimsel varlıklarını sürdürürken kararlarının kamusal vicdanda ikna üretme kapasitesi aşmakta ve eleştiri fail düzeyinden rejim düzeyine genişlemektedir. Çalışmada "kurumsal boşluk" olarak kavramsallaştırılan olgu, hukukun karar üretmesine karşın adalet duygusunu tatmin etmekte zorlanmasıyla ortaya çıkan bu gerilimi ifade eder. #MusaOrhanTutuklansın hattında kurumsal eleştirinin büyük ölçüde etiket-buyruk formunda yoğunlaşması, aynı boşluğun başka bir söylemsel biçimidir: Kurum ayrıntılı biçimde tartışılmadan harekete zorlanmakta, talep doğrudan bir icra çağrısına dönüşmektedir. Böylece aynı vaka etrafında, krizi söylem düzeyinde açığa çıkararak ve onu buyruk biçiminde yoğunlaştırarak performatif baskıya çeviren iki dijital adalet kipi belirginleşmektedir.

İkinci olarak bulgular, dijital infazın duyuşsal bir yargılama rejimi üzerinden kurulduğunu göstermektedir. Duygular, hukuki karara eşlik eden dışsal tepkileri aşarak hükmün kamusal kuruluşunu belirleyen araçlara dönüşmektedir. Tiksinti ve insandışılaştırma repertuarları, suç isnadı altındaki kişiyi hukuki hüküm kesinleşmeden ahlaki topluluğun dışına iterken; beddua ve lanet, hukuki belirsizlik koşullarında kadercî bir ceza dili üretmektedir. Duygulanım, kamusal hükmün kuruluşuna yön veren yoğunluk olarak işlemektedir. Bu bağlamda dijital kamular, yankılanan ve hızla hizalanan duygulanımlar içinde hareket etmekte; bu hizalanma, tweetleri kanaat ifadelerinden hüküm yoğunluğu taşıyan performatif söz edimlerine dönüştürmektedir. Duygulanımsal hizalanmanın hukuki belirsizlik koşullarında hüküm üretmesi, dijital infazı liminal bir yargı alanına taşımaktadır. Turner'ın liminalite kavramı, bu alanın hukukun usulî zamanını ve statü rejimini nasıl askıda bıraktığını açıklamaktadır (Turner, 1991, s. 95).

Bu liminal alanda, suç isnadı altındaki kişinin hukuki statüsü masumiyet karinesi altında sürerken kamusal statüsü kesinleşmiş mahkûmiyeti andıran bir konuma çekilmektedir. Buna göre hüküm, tamamlanmış bir yargılamanın sonucundan çok duygulanımsal rezonansın yoğunluğu içinde şekillenmektedir. Dijital kamusal kararın öncesinde, sırasında ve sonrasında yargılayıcı etkisini sürdürerek resmî hukukun toplumsal geçerliliğini görünür bir karşı-yargı üzerinden sorgulayan liminal bir ara rejim üretmektedir. Dijital infazın gücü, tam meşruiyet ile açık gayrimeşruiyet arasında salınan bu eşik konumdan kaynaklanmaktadır.

Üçüncü olarak çalışma, dijital infazın zamansal örgütlenmesini çözümleyerek bu yargılamanın hız, eşzamanlılık ve patlama mantığıyla işlediğini göstermektedir. Adalet talebinin ilk birkaç saatte yoğunlaşp ardından hızla sönümlenmesi, hızın bilginin yanı sıra hükmün dolaşımını da belirleyen temel değişken hâline geldiğini düşündürmektedir. Hukukun gerektirdiği duraksama, bekleme, delil toplama ve gerekçelendirme aralığı, dijital kamusalılığın eşzamanlı ve görünürlük odaklı ritmi içinde daralmakta; dijital adalet, hissedilerek ve tekrar yoluyla yoğunlaşan bir yargılama formuna yaklaşmaktadır. Virilio'nun dromoloji kavramı ile Han'ın (2017) noktasal zaman tespiti, ampirik örüntüyü kavramsallaştırmaya elveren yardımcı çerçevelerdir. Dijital hüküm zamansal öncelik üzerinden bir kesinlik etkisi kazanmaktadır. Bu anlamda ilk tepkiyi vermek, görünür olmak ve yoğunluğu hızla ölçeklendirmek, içeriğin aşamalı gerekçelendirilmesinden daha belirleyici hâle gelebilmektedir. Bu durum, dijital infazı güçlü ancak kırılgan, etkili ancak kısa ömürlü bir adalet pratiğine dönüştürmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, İpek Er/Musa Orhan davası etrafında şekillenen dijital adalet taleplerini çevrimiçi öfkenin kendiliğinden taşkınlığına indirgmeden, kurumsal meşruiyet krizinin dijital kamusal alandaki yapısal tezahürü olarak ele almıştır. Bulgular, dijital infazın homojen bir "linç kültürü" kategorisi altında kavranmasının analitik açıdan yetersiz kaldığını ve aynı olay çevresinde farklılaşan iki adalet kipinin üretildiğini göstermektedir. #İpekErİçinAdalet hattı mağdur merkezli kurumsal ve usulî eleştiriyi, süreç takibini ve adaletin gerekçelendirilmesini belirginleştirirken; #MusaOrhanTutuklansın hattı faili hedef alan, hız ve görünürlük içinde yoğunlaşan buyurgan bir cezalandırma dili üretmiştir. Bu ayırım, benzer bağlamlardaki dijital adalet taleplerinin iç farklılaşmalarına ilişkin, karşılaştırmalı çalışmalarla sınanabilecek analitik bir hipotez sunmaktadır.

Bu farkın teorik anlamı şöyle formüle edilebilmektedir: Dijital infaz, hukukun ikna üretmekte zorlandığı ve kurumsal kararların toplumsal vicdanda meşru karşılık bulmadığı anlarda devreye giren telafi edici bir yaptırım biçimidir. Çalışmada "protez hukuk" olarak kavramsallaştırılan bu pratik, hukuki sürece eklenen geçici bir kamusal yaptırım düzeneğidir; hukukun karar ritmini, görünürlüğünü ve toplumsal kabulünü dijital baskı aracılığıyla biçimlendirmektedir.

Çalışmanın hukuk sosyolojisine temel katkısı, meşruiyet krizini soyut kurum teorisi düzeyinden dijital adalet dili içinde somutlaşan gündelik kamusal tecrübeye taşınmasıdır. Dijital kültür ve yeni medya çalışmalarına katkısı, hız, görünürlük ve duygulanımsal yoğunluğun iletişim biçimleriyle birlikte kamusal yargının kuruluşunu da belirlediğini ortaya koymasındadır. Türkiye bağlamındaki özgün katkısı ise aynı vaka çevresinde dolaşıma giren iki etiketin farklı adalet kipleri ürettiğini ve dijital aktivizmin farklı ahlaki ekonomiler ile söylem biçimlerini barındıran çoğul bir alan olduğunu göstermesidir.

Bulgular, dijital infazın demokratik yenilenme ya da irrasyonel taşkınlık eksenlerinden biriyle açıklanamayacak ölçüde ikircikli bir yapı taşıdığını göstermektedir. Suskun bırakılan mağduriyetleri görünür kılması, hukuki süreçler üzerinde kamusal baskı üretmesi ve cezasızlık algısını tartışmaya açması, bu pratiğin kurumsal meşruiyet açığına müdahil olabildiğini ortaya koymaktadır. Hız, tekrar ve

duygulanımsal yoğunluk içinde kurulan hüküm ise seçici, kırılğan ve eşitsiz yaptırım biçimlerine zemin hazırlayabilmektedir. Bu bulgular doğrultusunda dijital infaz, hukukun toplumsal ikna kapasitesindeki aşınmayı görünür kılan ve aynı aşınma içinde geçici bir kamusal yargılama kudreti üreten eşiksel bir pratik olarak kavramsallaştırılmaktadır. Dijital çağda adalet talebinin mahkeme salonlarının dışına taşarak görünürlük, hız ve duygulanımsal rezonans tarafından biçimlenen kamusal eşiklerde yeniden kurulması, hukukun rasyonel otoritesi ile toplumsal ikna kapasitesinin neden giderek platformların biçimlendirdiği bu eşiklerde sınındığı sorusunu çalışmanın nihai sosyolojik meselesi hâline getirmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı/ Contribution Statement

Bu çalışma tek yazarlıdır; çalışmanın tüm aşamaları yazar tarafından tek başına yürütülmüştür. / This study is single-authored; all processes were carried out solely by the author.

Destek ve Teşekkür Beyanı/ Funding Statement and Acknowledgements

Araştırma kapsamında herhangi bir destekten yararlanılmamıştır. / This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Çatışma Beyanı/ Declaration of Competing Interest

Çıkar çatışması bulunmamaktadır. / There is no conflict of interest.

Etik Onay/ Ethics Committee Approval

Etik kurul onayı gerekmemektedir. / Ethics committee approval was not obtained for this study.

Kaynaklar

- Bonilla, Y., & Rosa, J. (2015). #Ferguson: Digital protest, hashtag ethnography, and the racial politics of social media in the United States. *American Ethnologist*, 42(1), 4-17. <https://doi.org/10.1111/amet.12112>
- Bouvier, G. (2020). Racist call-outs and cancel culture on Twitter: The limitations of the platform's ability to define issues of social justice. *Discourse, Context & Media*, 38, 100431. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2020.100431>
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: A practical guide*. SAGE Publications.
- Crouch, C. (2004). *Post-democracy*. Polity Press.
- Crouch, C. (2020). *Post-democracy: After the crises*. Polity Press.
- Derrida, J. (2011). *Platon'un ezanesi* (Z. Direk, Çev.). Pinhan Yayıncılık.
- Dershowitz, A. (2020). *Cancel culture: The latest attack on free speech and due process*. Skyhorse Publishing.
- Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about case-study research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219-245. <https://doi.org/10.1177/1077800405284363>
- Foucault, M. (1992). *Hapishanenin doğuşu* (M. A. Kılıçbay, Çev.). İmge Kitabevi.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Harvard University Press.
- Goffman, E. (2014). *Damga: Örselenmiş kimliğin idare edilişi üzerine notlar* (Ş. Geniş, L. Ünsaldı & S. N. Ağırnaslı, Çev.). Heretik Yayıncılık. (Orijinal eser 1963'te yayımlanmıştır)
- Habermas, J. (2001). *İletişimsel eylem kuramı* (Cilt 1). Kabalıcı Yayınevi.
- Habermas, J. (2018). *Kamusallığın yapısal dönüşümü* (T. B. Sancar, Çev.). İletişim Yayınları.
- Han, B.-C. (2017). *The scent of time: A philosophical essay on the art of lingering* (D. Steuer, Çev.). Polity Press.
- Hassan, S. A. (2021, 23 Mart). Why cancel culture by anyone is harmful and wrong. *Psychology Today*. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/freedom-mind/202103/why-cancel-culture-anyone-is-harmful-and-wrong>
- Howie, K., Kanai, A., & Sharp, M. (2023, 15 Şubat). What is cancel culture? And who benefits? *Divided We Fall*. <https://dividedwefall.org/ends-justify-means-in-cancel-culture/>
- Ng, E. (2020). No grand pronouncements here...: Reflections on cancel culture and digital media participation. *Television & New Media*, 21(6), 621-627. <https://doi.org/10.1177/1527476420918828>
- Owens, E. (2023, 20 Şubat). Why cancel culture is good for democracy. *Rolling Stone*. <https://www.rollingstone.com/culture/culture-commentary/opinion-cancel-culture-is-good-for-democracy-1234681224/>
- Papacharissi, Z. (2015). *Affective publics: Sentiment, technology, and politics*. Oxford University Press.
- Romano, A. (2020, 25 Ağustos). Why we can't stop fighting about cancel culture. *Vox*. <https://www.vox.com/culture/2019/12/30/20879720/what-is-cancel-culture-explained-history-debate>
- Turner, V. (1991). *The ritual process: Structure and anti-structure*. Cornell University Press.
- van Dijck, J. (2013). *The culture of connectivity: A critical history of social media*. Oxford University Press.
- Virilio, P. (2007). *Speed and politics*. Semiotext(e).
- Walsh, J. P. (2020). Social media and moral panics: Assessing the effects of technological change on societal reaction. *International Journal of Cultural Studies*, 23(6), 840-859. <https://doi.org/10.1177/1367877920912257>
- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods* (6th ed.). SAGE Publications.